SỐ 217 — GIÁ 0$50 27 AOUT 1944

TRUNG BẮC
CHỦ NHẬT

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° A23149

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường

Tuần-lễ Quốc-tế

Từ hơn tuần lễ nay, quân Đồng-minh đổ bộ thêm ở mặt trận Nam Pháp, trên bờ bể Địa-trung-hải từ Toulon đến Cannes dư-luận hoàn-cầu càng chú ý thêm đến chiến-cục trên đất Pháp.

Ở phía Bắc, lộ quân thứ ba của Mỹ từ tuần lễ trước một mặt đã tiến đến Dreux và Chartres trên đường đi Paris, một mặt thì tiến ngược lên phía Bắc qua Alençon đến Argentan để tiếp sức với quân Gia-nã-đại ở Falaise và vây lộ quân thứ 7 của Đức đang chiến đấu trong khu Mortain, Vire. Hiện nay thì quân Mỹ sau khi chiếm Dreux đã tiến cả lên phía Bắc và về phía Nam. Một đạo quân thiết giáp Mỹ đã đến Etampes và định tiến đến bờ sông Seine ở phía Đông thành đó. Theo những tin nhận được ngày 20 Août thì quân Mỹ đã tiến đến Vernon, Rambouillet, Etampes và các đạo tiền quân đã vào miền ngoại chan thành Paris. Còn trên sông Loire thì quân Mỹ đã chiếm Vendôme. Trong bán đảo Bretagne, quân Đức đã phải bỏ hải-cảng Saint Malo. Quân Gia-nã-đại đã chiếm xong Falaise và đến Trun. Ở phía Đông sông Orne quân Anh đang tiến về phía Saint Philbert.

Lộ quân Đức thứ 7 của Thống-chế Kluge đã thoát khỏi vòng vây trong cái « túi » Falaise Argentan và chỉ có hậu quân Đức là đang chiến đấu ở khu đó để giữ một đường đi và cho chở cho đại quân. Tình thế lộ quân này đang rút lui về phía Rouen, hạ lưu sông Seine hiện rất nguy ngập trong khu từ Falaise đến sông Seine.

Một mặt thì quân Mỹ đã đến Vernon định tiến đến của sông Seine một mặt thì quân Anh và Gia-nã-đại ở miền Falaise cần đuổi theo quân Đức. Chưa hiểu rồi đây quân Đức có thoát khỏi vòng vây lần nữa để họp với các đạo quân tiếp viện ở Đức, Bỉ và Hà-lan đem sang chăng.

Ở Nam Pháp số quân đổ bộ đã có tới mấy chục ngàn. Quân Đồng minh từ miền bờ bể Địa trung hải sau khi chiếm Saint Tropez Cannes đã tiến sâu vào nội địa, không gặp quân địch kháng chiến mạnh như ở miền Bắc. Tám ngày sau khi bắt đầu đổ bộ, quân đồng minh đã chiếm được Saint Maxime cách bờ bể độ 50 cây số và đến gần Grasse, Salerne và la Bastide ở phía Tây bắc Cannes. Quân cảng Toulon hiện đang bị tấn công rất dữ. Khu quân đồng-minh chiếm hiện lan rộng tới 2 500 cây số vuông, so với mặt trận Bắc Pháp thì ở đây quân đồng minh tiến nhanh gấp hai có lẽ vì quân Đức ở các miền này thưa hơn nhiều.

Mục đích quân đồng minh đổ bộ ở Nam Pháp là để cắt đứt Đức với Ý và để tiến theo dọc thung lũng sông Rhône để liên lạc với các đội quân ở Bắc Pháp. Cả cứ quân đồng minh đổ bộ ở Nam Pháp là đảo Corse cách xa bờ bể độ 200 cây số.

Mặt trận Ý không thay đổi mấy từ sau khi quân đồng minh tiến vào thành Florence.

Mặt trận phía đông lại trở nên hoạt động. Quân Sô-viết đã tiến đến Praga mới miền ngoại ô hành Varsovie ở đông ngạn sông Vistule và đang có trận kịch chiến trong thành đó.

Ở biên giới đông Phổ sau khi chọc thủng phòng tuyến Đức, quân Sô-viết có nhiều phi-cơ và chiến xa trợ chiến đã tiến vào đất Phổ ở phía Tây Bắc Gambinen.

Ở Esthonie, phía tây sông đào nối liền hồ Peipus và Pskov, quân Nga đang cố tiến đến Tartu hoặc Dorpat là thủ đô xứ Esthonie. Trong lúc này thì kinh đô Anh và các miền lân cận vẫn bị nạn bom bay. Vì bom bay mà nền kinh tế của kinh thành Luân-đôn bị nguy ngập. So với năm 1944 thì số bán lẻ về tháng juin năm nay ở khu giữa kinh thành đã xụt xuống 30 %, và ở các khu ngoại ô đã sụt mất 24 %. Số ít như thế là vì một phần đông dân chúng đã phải từ giã Luân-đôn để tránh thứ khí giới tai hại đó của Đức.

Dân Anh còn lo đến thứ khí giới V2 của Đức và đoán trước rằng đó là một thứ khí giới mà sức tàn phá còn ghê gớm hơn bom bay nhiều. Người ta lại nói Đức có thể dùng thứ khí giới đó từ trong biên giới Đức ra.

Ở Hoa kỳ, Tổng thống Roosevelt thuyền bố rằng mai sẽ hội đàm với thủ tướng Churchill lần nữa.

MỘT PHƯƠNG-PHÁP TÂN KỲ VỀ

NGHỀ LÀM BÁO CỦA NGƯỜI ÂU-MỸ

Tháng trước một rạp chiếu bóng ở đây vừa chiếu cho người xem một phim là lùng: *John Doé l'imposteur* tạm dịch: John Doé, chàng bợm bịp.

Truyện phim đại khái như thế này:

« Báo *Gazette* đổi chủ. Công việc trước nhất của ông chủ mới là thay đổi người làm trong tòa báo. Trong số các người bị đuổi có cô Madg trợ bút. Vì một mình phải gánh vác việc nuôi mẹ già và hai em thơ nên cô vất vả xin ông chủ cho làm, dù có phải bớt lương cũng không sao. Ông chủ điềm đạm bảo rằng ông chỉ ưa những hài báo mới lạ thôi, còn cô thì xin cô viết hai hôm độ rồi từ hôm sau cô không cần phải lo tòa soạn nữa. »

Cô Madg nẩy ức, bịa ra bức thư của một người chán ngán vì tình thế xã hội, nói đêm Noël cô nhảy từ gác thượng đình xã trường xuống đường cái để phản đối sự các người nghèo, phải đi làm công làm mướn không có ai che chở, không có quyền lợi gì bảo đảm chủ nhà sống. Cô viết song, đưa ký báo, và ký tên là John Doé.

Bức thư đó ít ra làm sôi nổi dư luận. Cả xứ, có rất nhiều người muốn giúp John Doé, muốn cho John Doé chỗ làm. Có nhiều bà thì lục trích đến cả ông Chánh sứ, ông xã trưởng sao lại để trong đất mình có một người đáng thương như thế. Ông Chánh sứ bị rầy rà, lại ít, h cử đến ông xã trưởng, ông xã trưởng bắt tòa báo *Gazette* phải tìm cho ra John Doé bảo cho nó chỗ làm, để hãn đừng liều mình thành ăn chuyên. Ông chủ báo tìm bức thư chính của John Doé không thấy, tìm người đưa đăng bức thư thì đã đuổi mất rồi, cho người đi tìm mà mới gặp cô Madg, hỏi cô bức thư chính thì cô bảo cô bịa ra chứ thực không có thư nào hết. Nói xong cô lại thuyết ông chủ rằng: « Bây giờ sự đã quá thế rồi, ta nên tìm thuê một người và bắt ký tự nhận làm John Doé rồi ta viết hai nói về đời John Doé về những điều bất mãn của John Doé, về hi vọng của John Doé thì chắc báo sẽ chạy ». Ông chủ còn dương dụ dự thì có người đưa tờ báo *Chronicle* lại trong có nhiều bài mạt sát thậm tệ tờ *Gazette* là bịa đặt, đánh lừa độc giả. Cô Madg được thế lại nói thêm rằng: « Nếu bây giờ không theo như cô bảo thì sắc tờ *Chronicle* còn nói thậm tệ gấp trăm gấp nghìn thế nữa ». Vừa lúc đó, trước cửa tòa báo ồn ào tiếng những người đói khổ trong thành phố đến nhận là John Doé để mong có cơm ăn việc làm. Ông chủ không biết làm sao được, đành phải theo như cô Madg nhờ cô trông coi giúp công việc đó và nhân tiện chọn một người trong đám đói khổ đó để làm John Doé. Người được chọn là một cựu thủ thất nghiệp, đương mua sách nay được no ấm chiều chuộng nên bỗng chẳng sống ngày. Nhưng cô Madg lại xinh đẹp lắm... Vì thế ít ngày ngày trên trang nhất báo *Gazette* có hai đề cô Madg viết, ký tên John Doé và có ảnh chàng cựu thủ thất nghiệp. Những

bài đó nhà: loại lấy đầu đề là: « *Tôi phản đối* » (Je proteste) và trong đó có Madg lần lượt viết tất cả những điều mình bất mãn về xã hội. Báo *Gazette* nhờ những bài đó, tăng độc giả lên gấp bội. Rồi câu chuyện John Doé thành một phong trào lớn, lan rộng khắp nước, đâu đâu cũng hưởng ứng những người John Doé bàn. Nhà triệu phú Norton, người đã bỏ tiền ra mua tờ *Gazette*, cũng chú ý đặc biệt đến John Doé. Ông hỏi người ông tin cậy đứng chủ trợ *Gazette* và biết hết truyện, bèn bỏ tiền thêm ra cho người đi cổ động, lập thành các hội tương trợ của những người cùng cảnh với John Doé ở khắp nơi. Ông muốn biết cô Madg và ngay tức gặp mặt đầu tiên ông mến ngay tại cô. Ông để cô làm việc thẳng dưới quyền ông, bảo cô soạn các câu chuyện để John Doé sẽ nói trước máy truyền thanh lại đài vô tuyến điện riêng của ông, như thế, không còn ai hồ nghi gì sự John Doé là bịa đặt nữa. Cô Madg về nhà chưa biết nghĩ để John Doé nói gì vào máy truyền thanh, thì tham cơ giở đến quyển nhật ký cũ của ông thân sinh ra đọc. Thấy những điều tâm tưởng của ông, cô liền soạn thành nhời để John Doé nói. Báo *Chronicle* xưa nay vẫn không ưa gì ông Norton và tờ báo của ông, biết câu chuyện John Doé là bày đặt ra, nay lại thấy sắp đem John Doé ra trước máy vô tuyến truyền thanh để làm thêm to câu chuyện thì họ muốn phá, sai người lấy gần được John Doé giả, hứa nếu hôm truyền thanh chàng đọc thay bản họ đưa vào hầu của cô Madg thì họ sẽ biếu không năm nghìn mỹ kim. Hôm John Doé ra mắt công chúng, đài truyền thanh đông không còn sót chỗ nào. Khắp nước ai cũng ngóng ngóng nghe tiếng John Doé. Ra mắt công chúng, đứng trước máy truyền thanh John Doé vẫn chỉ muốn ăn không 5000 mỹ kim của báo *Chronicle* nhưng chàng bị cô Madg xăn sóc niềm nở quá nên kết cục chàng phải đọc bản nói chuyện của cô. Chỉ có mấy câu tâm sự, khuyên những người cùng cảnh với mình nên đoàn kết, giúp đỡ nhau cho đời sống được êm đẹp hơn nhưng buổi truyền thanh được hoan nghênh nhiệt liệt; ai cũng ưa lòng, trừ nhân viên báo *Chronicle* và chính chàng John Doé giả.

Chàng cầu thủ thất nghiệp vốn là một người phóng đãng, nay tiếng rằng ở nhà lầu, ăn sang mặc đẹp nhưng bị tới sóc, giữ gìn, lại vừa hụt ăn 5000 mỹ kim nên nhớ lại quãng đời tự do bèo bỗ trôi ra đi. Tới một thành phố kia, trường được tự do, chàng vào một tiệm ăn, nhưng chưa ăn được miếng nào thì đã bị công chúng nhận ra là John Doé. Họ coông kêng chàng lại tòa xã trưởng để mọi người thù tiếp một bữa cơm 100 người ăn không hết. Khi đương ăn uống thì nhà triệu phú Norton và cô Madg tìm tới. Cô Madg nói khéo để dụ chàng trở lại. Cô nói trước kia thì là chuyện bày đặt nhưng nay đã gây nên một phong trào tốt đẹp có nhiều tương lai giúp ích cho đời vậy cần phải có chàng giở lại công việc mới chạy được. Lúc ấy người cửa ngõ ào ào tiếng hội viên « hội John Doé » lính đó đến ra mắt John Doé. Ông hội trưởng « hội John Doé » vui vẻ chúc tụng và trình cùng « John Doé giả » những công việc tương trợ hội đã làm được ở đó; rồi đến các người đã nhờ hội tìm lại được hạnh phúc ra cảm ơn người đã nêu lên phong trào tốt đẹp ấy. Chàng cầu thủ thất nghiệp rất cảm động trước bao nhiêu cử chỉ tương ái do chàng gây nên mà chính chàng không ngờ bên chịu nhờ mà giở về với cô Madg và Norton.

Phong trào John Doé càng ngày càng hành trường. Nhà triệu phú Norton bèn nghĩ cách mở một hội nghị toàn quốc John Doé. Trước hội nghị, John Doé giả sẽ nói đến cuộc bầu Tổng-thống sắp tới, và sẽ khuyên mọi người nên bầu cho Norton là người đã ủng tự giúp cho phong trào John Doé rất nhiều. Norton đã tính nếu được như thế hắn sẽ được trúng cử. Hắn bảo cô Madg soạn nhời tuyên bố của John Doé trước hội nghị, đưa sẵn cho tòa báo *Gazette* chỉ chờ khi khai mạc hội nghị là in bán.

Hôm hội nghị họp, Norton họp các tay sai của hắn: nào ông chủ sở đúc sắng, ông giám đốc đài vô tuyến điện, ông chủ hãng làm tàu bay vân vân và cô Madg. Norton tuyên bố như chức tổng thống nắm chắc trong tay. Trong lúc đó ông chủ nhiệm báo *Gazette* nghĩ đến sự lợi dụng quá đáng của Norton nên kéo John Doé giả vào một hàng rượu, và kể cho nghe hết các mánh khóe lợi dụng của Norton, cho John Doé xem cả lời hắn sẽ tuyên bố ở hội nghị. John Doé giả từ trước vẫn tưởng Norton là thật lòng tốt, bây giờ biết rõ sự thực, nổi giận đi thẳng tới nhà Norton, vừa lúc được nghe họ bàn sự trục lợi nếu Norton được chức tổng thống: ông này xin phụ tá, ông kia xin chính phủ sẽ mua nhiều hàng mình. John Doé bước vào, lòng công phẫn lên đến cực điểm. Chàng mặt sát thẳng tay Norton và nói, ra trước hội nghị sẽ tố mặt ông Norton cho mọi người cùng biết. Cô Madg từ nay vẫn tự tự không ngờ việc mình làm để kiếm ăn, lại đưa đến một sự trục lợi quá đáng thế, nay thấy John Doé như vậy vui sướng cùng gây ra khuyến khích John Doé và xin lỗi chàng. Các người có mặt ở đó đều hoảng hốt, trừ Norton. Norton lại gần John Doé và bình tĩnh giảng giải rằng từ trước hắn bỏ bao nhiêu tiền giúp phong trào John Doé ở khắp tạo giữ được mới có ngày nay; hắn bỏ tiền ra không phải để mất không; yên đi mà nghe nhời hắn thì còn được sung sướng, bằng không hắn sẽ phá đổ hẳn phong trào. Hắn sẽ có đủ chứng cớ nói để mọi người tin rằng chàng chỉ là John Doé giả mà thôi. John Doé nói chàng sẽ ra thẳng hội nghị bây giờ và sẽ bày tỏ hết lẽ cho mọi người đều biết. Nói xong chàng quay ra đi, không ai ngăn cản kịp. Đến hội nghị, vừa giờ khai mạc, John Doé ên điền đàn toàn nói, nhưng còn phải chờ mọi người hát xong bài nhà thánh thức của phong trào, cầu nguyện cho các người cùng cảnh ở các nước khác. Lúc chàng vừa toan cất tiếng nói thì Norton đến. Toàn hộ thân riêng của Norton mở đường ẩn âm lên đến điền đàn, sở cả John Doé ra cho Norton nói. Trước máy truyền thanh trên đã ẩn đàn, Norton tự giới thiệu là người đã từng giúp phong trào thành lập các nơi ở khắp nơi; và ủy ân nó John Doé chỉ là một người tiểu hiệu.

John Doé ngập ngừng xin giảng giải thì trong đám đông đã có người hô phản đối, đã đã đào kẻ gian mạo. Gây điện máy phát thanh bị cắt, đám người trước kinh phục, quý mến chàng bao nhiêu lúc giờ đã bắt đầu ăn ở lăng mạ chàng và hòm mỗi giây sự ầu ào lăng mạ càng thêm dữ dội. Hội nghị tan nát mỗi cảnh đáng thương. Chàng cầu thủ, bất nghiệp thất sống như trong chiêm bao. Chàng buồn bực, suy nghĩ thấy tính mệnh chàng đổi lấy một sự tốt đẹp như phong trào John Doé cũng không dễ dàng nữa chàng thêm quyết định tối Noel sẽ lên gác sân đình xã trưởng nhảy xuống đường tự ở để mọi người hiểu rằng John Doé không phải là chuyện bịa đặt đâu.

Ngày Noel sắp tới, ông chủ báo Gazette (vẫn bị đuổi) và cô Madg vẫn ra kiếm John Doé để tổ chức lại phong trào cùng những người đứng đầu các chi hội lúc này đã bắt đầu nhỉ nhạt vì quá nóng nẩy để hội nghị tan nát không cho John Doé nói được câu nào. Đêm Noël, Norton đã lo xa cho người canh giữ dinh xã trưởng suy không có tin tức gì về anh chàng cầu thủ thất nghiệp nhưng tối đến Norton cũng cùng vài người thân tín đến dinh xã trưởng lên gác thượng chờ cơm động tính. Mười hai giờ sám lắm rồi, vẫn không thấy bóng một người nào. Bọn Norton bàn tán và cho là mình dễ nơ, mà đến chứ làm gì có người tự nhảy hoạt thân mình như thế. Đồng hồ điểm mười hai giờ đúng. Bọn Norton quay gót ra về thì thoáng thấy một bóng người giữa làng sợi chăng cuối sân. Chính đó là chàng cầu thất nghiệp. Chàng tiến lại phía tàu cản. Bọn Norton chạy sổ ra. Norton lấy nhời hơn thiệt bảo « John Doé giả » chẳng nên liều mình làm gì vì hắn đã cho người ở ở dưới đường để sẵn hết các vết tích cầu chàng nhảy xuống. John Doé điểm cầu chàng đã gửi tin đi khắp các báo rồi.

Nói về bọn cô Madg tìm kiếm không thấy John Doé, hôm Noel trông ngóng quanh đình xã trưởng mãi cũng không thấy, gần 12 giờ lòng nóng ruột mới đã nhau lên gác thượng thì vừa xô John Doé định nhảy xuống đường. Cô Madg chạy lại van xin, mất cả bọn cùng đầu các chi hội John Doé chống xin John đừng liều mình. Họ xin lỗi vì họ nông nổi và cầu khẩn John ở lại cầm đầu cho công việc lại tiến hành. Cô Madg quá sức động ngất đi trong tay John. John thấy sự mình chết không chán nữa nên nhận lời trở lại đứng đầu phong trào John Doé. Ông chủ nhiệm báo Gazette cùng đi đó chỉ mặt Norton mà nói: « ông thường cứ có tiền thì ông thắng bất mọi sự ở đời ai? Không! Báo Gazette ở nguyện vọng của dân chúng cũng thắng bởi xuất thành ở là thiêu ! ».

(còn 1 k.)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường

QUẢ THỰC CÓ GIỚI PHÙ-HỘ CHĂNG?

Tám lần bị mưu-sát, Quốc-trưởng Hitler đều thoát chết

Hôm 21 juillet, tin về vụ mưu sát Quốc-trưởng Đức Adolf Hitler, lan khắp thế-giới như cướp nhoáng, ai ngờ cũng sửng sốt, nông chơ tin tức về vụ mưu sát và nhất là về vận mệnh của lãnh tụ đảng Quốc-xã, người cầm quyền trên hơn trăm triệu dân Đức và cả các nước vùng đông cam Âu-châu. Mãi tới mấy hôm sau, bộ trông tin và tuyên truyền Đức cùng các đài vô tuyến điện Đức mới cho thế giới biết rõ rằng vụ mưu sát Quốc-trưởng Hitler là do một đảng có nhiều võ quan cao cấp trừ bị đứng ra mưu. Đảng này kể lớn và định sau khi ám sát được ông lãnh tụ đảng Quốc-xã sẽ gây nên cuộc đảo chính để cướp lấy chính quyền. Đảng này lại có thông cả với một vài đảo quân ở ngoài mặt trận và hôm sẩy ra vụ mưu sát quốc trưởng Đức đã định ra ám cho các đảo quân đó và cả các công sở. Nhưng người ta nhận ngay ra rằng các lệnh đó là giả mạo nên không ai theo cả. Một võ tướng cao cấp dự vào vụ mưu sát, Von Hesse, đã chỉ huy một đoàn quân đến chiếm bộ tuyên truyền và bắt bác sĩ Goebbels nhưng bị quân trung thành với chính phủ Quốc xã trừ ngay nên việc bị thất bại. Người mang bom đi giết quốc-trưởng Đức là một vị hà tước trẻ tuổi Von Stauffenberg, vừa sung chức đại-tá trong bộ tham mưu quân đội Quốc-xã. Hung thủ đã bị bắt và bị bắn ngay chiều hôm 20 juillet là hôm sẩy ra vụ mưu sát. Cả viên đại-tướng bộ-binh Olbricht, đại tá Cairnheim trong bộ tham mưu và trung tá từ bị Von Heften cũng bị xử bắn.

Tòa án danh dự quân đội họp xét vụ âm mưu đảo chính này đã kết án nặng những kẻ dự vào vụ đó và ấy nữ quân đội quốc-xã một cách nghiêm nhặt. Theo lời yêu cầu của tòa án đó, Quốc trưởng Đức đã thăng chức Thống chế Von Witzleben, 5 viên võ tướng và 6 võ quan khác trong quân đội Đức (về sau có thêm tòa án đã xử đã xử giáo 6 võ tướng cao cấp trong số các người bị). Người ta lại có đại tướng về hàng không, đại-tướng pháo thủ Wagner, đại-tá Freyberg-Loringhoven trong bộ tham mưu và trung tá Schrader đều sợ tội và tự sát từ hôm 20 juillet. Hai võ tướng nữa là tướng Lindemann trong ngạch pháo thủ và tướng Kuhn trong bộ tổng tham mưu đã đào ngũ và hàng quân Nga Sô-viết.

Thế là vụ mưu sát và mưu khởi loạn ở Đức đã bị khám phá và xử xong.

Theo các tin vô tuyến điện Đức, quả bom của bọn phiến loạn ném đã phá tan gian phòng nơi quốc-trưởng Đức đang. Nhiều người bị văng ra xa đến mấy thước. Thế mà Quốc-trưởng Hitler chỉ bị sây sát xô ngã và bị bỏng sơ. Chỉ có một viên tổng ký giúp việc quốc-trưởng bị nạn chết ngay.

Thống-chế PÉTAIN đã nói:

« Nhờ có hai trận mà mối đồng-tâm của quốc-gia được thắt chặt; chúng ta sở dĩ quây quần để tìm sự bảo vệ chung. Sự gần gụi đó, ấy chỉ là tự nhiên, là hi vọng nâng đỡ nhau trong cuộc phục hưng. Những Quốc gia Cách mệnh còn phải cần sự thống-nhất của nước Pháp ».

Thống chế Von Keitel tổng tư lệnh quân đội Đức bị thương xoàng và mấy võ quan tùy tòng Quốc-trưởng bị thương nặng (hai người đã từ trần). Thực là một việc kỳ dị hết sức không ai có thể hiểu được. Quả bom nổ ngay trong phòng, cả gian phòng đều bị tan nát, thế mà người đứng giữa phòng thoát nạn.

Bộ tuyên truyền Đức cho việc quốc-trưởng Hitler thoát nạn là một việc có giới. Thương đế còn thương dân Đức, phù hộ cho Quốc-trưởng Hitler tránh khỏi lại nạn thì mới có người cầm cân lẽ mực cho quốc dân Đức. Người ta còn nói đó là một chứng cớ ở ra rằng rồi dù thế nào nước Đức cũng sẽ giữ phần toàn thắng trong cuộc đại chiến này. Cái thuyết Quốc-trưởng Hitler được thượng đế phù hộ lại càng làm cho thần thế vị Quốc-trưởng Đức càng thêm bí mật, lạ lùng.

Nhân vụ mưu sát này, ta nên ở dở lại lịch-sử đảng Quốc-xã từ khi Hitler lên cầm quyền (1933) và nhớ lại xem vị lãnh tụ Quốc-xã đã bị mưu sát mấy lần.

Theo một bài điều tra của Pierre Guérin đăng trong tạp chí « Vu » số Décembre 1939 sau vụ mưu sát Hitler tại Munich thì ta có thể nói nhà độc tài Đức từ trước đã bị mưu sát đến tám lần và từ khi chiến tranh bắt dầu đã bị mưu sát hai lần! Cái bền mệnh của một nhà độc tài bấp bênh là thế!

Sau bà Trưng, bà Triệu, một người dân-bà Việt-Nam:

Làm vợ can-đảm
Làm mẹ phi-thường
Làm tướng anh-hùng
Làm tôi trung-đẳng
Làm người trong danh
dự hơn tính-mệnh

Ấy là Bùi-thị Xuân, một nữ-tướng cuối đời Tây-sơn, toàn lấy thiết-huyết và dan-tâm chống đỡ lại non sông đã ngả-nghiêng-ngả.

Đời nàng tức là một thiên anh-hùng-ca vừa bi-tráng, vừa dị-kỳ, khiến người đọc phải cảm-khích, phấn-khởi. Các ngài đón coi « Trung-Bắc Chủ-nhật » sẽ thấy

Bùi-thị Xuân

Lịch-sử tiểu-thuyết của HÒNG-PHONG viết

Vụ mưu sát ở Munich ngày 8 Novembre 1939

8 Novembre 1939, chiến tranh vừa bùng nổ ở Âu-châu được hơn hai tháng! Quân Đức và quân Nga đã chiếm xong đất Balan. Trên mặt trận Tây Âu thì quân đồng minh Anh Pháp vẫn đánh cầm chừng ở trước chiến lũy Maginot.

Vào hồi 21 giờ hôm đó, tại nhà hàng bán rượu bia Burgerbrauekeller ở Munich, Hitler vừa đọc xong một bài diễn văn dài hết sức công kích thái độ nước Anh và tuyên bố với thế giới rằng toàn thể dân Đức đều đồng tâm hiệp lực ở sau lưng nhà độc tài.

Trong gian phòng đầy mùi rượu bia và mùi dạ cùng dầu ở khí giới tỏa ra, Hitler vừa bỏ lớn: « Deutschland Sieg Heil! » thì hơn hai ngàn đồ đệ quốc xã vừa là quân áo nâu (S. A.) vừa là quân áo đen (S. S.) đều cùng đồng thanh đáp lại « Heil! Heil! » và hát bài Quốc ca Đức « Deutschland Uber Alles » rất hùng hồn.

Bên các máy truyền thanh vô tuyến điện, ở khắp Đức và ở ngoại quốc nữa, hàng ngàn vạn người đang lắng tai nghe lời nói của nhà độc-tài quốc-xã. Độ vài chục phút sau lúc đó, vào khoảng 21 giờ 20 phút, các đảng viên quốc xã ở Munich đang hò hét vui vẻ thì bỗng một tiếng nổ lớn làm rung chuyển cả ngôi nhà lớn. Gạch, ngói, vôi, và những xà nhà bằng gỗ đồng thời sụt xuống trong một tiếng sấm kinh hồn, đè bẹp những người đang ngồi quanh những chiếc bàn nặng nề và phá tan đồ đạc ra từng mảnh vụn nơi Hitler đứng nói trước đó mấy phút. Quả bom Munich đã nổ vào giữa lúc cả thế-giới vừa nghe nhà độc tài quốc-xã tuyên bố chắc chắn rằng toàn thể dân Đức đều đồng tâm như một người.

Sau khi sẩy ra vụ mưu sát, bộ tuyên truyền Đức làm việc rất dữ và rất gấp. Đến 2 giờ 30 phút sáng 9 Novembre nghĩa là sau vụ mưu sát 5 giờ, một bản thông-cáo của hãng

thông tin chính thức của Đức, hãng D.N.B. báo cho thế giới rằng : « Chính sở Dò thám chính-trị Anh đã gây ra vụ mưu sát và chính Thượng Đế đã làm cho vụ đó thất bại » bằng cách báo tin cho Quốc-trưởng Đức từ giờ nổ sẩy ra vụ mưu sát mấy phút đồng hồ trước khi bom nổ. Giờ đã phá hủy Quốc-trưởng Hitler...

Người ta đã tìm mọi đủ mà tạo nên nhiều giả thuyết. Có kẻ lại nói vụ mưu sát Munich là do chính Quốc-trưởng Đức ra lệnh bày ra. Ông muốn tỏ ra cho dân chúng Đức biết rằng ông là người được thần-lực của Thượng-đế bảo vệ cho tránh khỏi mọi tai nạn. Một cớ nữa là ông muốn làm một cớ chính đáng để đánh Anh chăng ? Những giả thuyết đó đều không đúng cả. Vụ mưu sát ở Munich là một vụ có thực. Sau này theo sự điều tra của cơ Cảnh sát chính-trị Đức thì đó là một vụ âm mưu có tổ-chức hẳn hoi. Thủ phạm vụ đó là George Elser, một người mà ông Himmler cho là rất thân Anh và là tay sai của sở Dò thám chính-trị Anh. Những kẻ tin vào các giả thuyết trên này đã biểu lộ cách tuyên truyền trong một nước độc-tài. Trong một nước độc-tài, không bao giờ chính-phủ dám dùng cách bày ra các vụ bạo động như mưu sát để mong cho vị độc-tài được dân yêu mến. Từ khi đảng Quốc xã đã lên cầm quyền, thì các những phim về cướp nhà giết người đều cấm không được đem chiếu. Và lại các bọn Đức khi thuật các vụ mưu hại ở ngoại quốc cũng không bao giờ nói kỹ sợ dân chúng bắt chước gây nên những vụ bạo động như thế ở Đức chăng. Nên người Đức định dùng vụ mưu sát để quảng cáo thì từ trước báo xã Goebbels đã đùa g đến những vụ mưu sát ông Hitler sẩy ra từ 1933 đến nay. Trong mấy năm ông Hitler lên cầm quyền, ở Đức đã từng có những người hành-động như Georg Elser và bá tước Stauffenberg ngày nay.

Quốc trưởng Đức bị mưu sát lần này là lần thứ tám

Quốc trưởng Hitler từ 1933 bị mưu sát đến 8 lần và từ khi chiến-tranh hai lần. Đây là chưa kể những vụ âm mưu bạo động mà dân Đức vẫn giữ rất bí mật như vụ mưu sát sẩy ra năm 1936 vào ngày khánh thành sân Vận-động ở Đức, vụ sẩy ra ở Nuremberg trong khi Hội-nghị quốc xã đang quốc họp, chiếc máy giết người của Helmeel Hirsch đã không kể dùng được vì Hirsch bị xử tử từ trước (1936), vụ mưu sát sẩy ra năm 1938 do hai người thợ là H. Kremin và Karl Dapking gây ra. Dưới đây chỉ kể những vụ mưu sát có thể nói là chắc chắn.—

Ngày 22 Juin 1934, Tám ngày trước vụ lụa huyết ghê gớm ngày 30 Juin đã làm cho đại-úy Rsehm và hàng trăm người đứng đầu đội quân áo nâu bị giết chết. Ông Hitler mải đến đêm khuya mới từ giã dinh Thủ-tướng sau khi hội đàm rất lâu với Thống-chế Gœring. Giới hôm đó rất tối. Các xe ô tô trong đó có Quốc trưởng Đức và các người tùy tòng ngồi đi thành một hàng dài. Bỗng nghe tiếng súng nổ liên tiếp. Tài xế chiếc xe Mercédès chở ông Hitler cáp ga cho xe phóng nhanh hơn tiếng máy kêu dồn dã. Một vài chiếc nữa theo sau và một vài chiếc dừng bẫn. Một đoàn quân xung phong tay cầm súng lục xuống xe xông vào các bụi rậm bên đường nhưng không thấy ai cả. Hôm đó ông

ĐÃ CÓ BÁN: NHỮNG SỰ GẶP GỠ CỦA

Đông-phương và Tây-phương

của Vũ ĐỨC LIÊU

Một thiên khảo cứu rất sâu sắc, một câu chuyện văn-chương đầy rẫy những điển cổ rất ngộ nghĩnh và thú vị. Một quyển sách phê-bình và cảm-tưởng những cái hay, những cái tài tình của nền văn Việt-Nam, và chỉ rất nhiều ấn tượng xứ người lại cũng chương đất nước. — Sách dày 300 trang — Giá 2 p 00

Sắp phát hành. — NGHÌN LỆ MỘT NGÀY (một quyển trọn bộ)

Bản dịch của MAI KHÁNH

Nhà xuất bản: TÂN VIỆT — 29 LAMBLOT HANOI

Hitler may không việc gì nhưng ông Himmler Giám-đốc ty Cảnh-sát Đức ngồi xe sau bị thương ở cánh tay. Hung thủ định bắn Quốc-trưởng Đức nhưng Himmler đã nhận viên đạn để thay cho thầy mình. Vì giời tối nên hung thủ đã bắn lầm xa.

Vụ mưu sát này hồi đó ở Bá-linh nhiều người biết nhưng dân chúng thì không hay vì bộ tuyên truyền Đức không hề báo tin. Mấy tháng sau, người ta lại thêm thì nói đến vụ mưu sát do con gái đại tướng Schleicher thủ mưu để phục thù cho cha mẹ. Thiếu-nữ này đã bị hạ thủ cùng một hôm với đại-úy Rœhm. Thiếu-nữ đã nhờ mấy võ quan giúp sức và người ta nói rằng một đêm kia trên một con đường đi dần biệt thự Berchtesgaden đã có người đặt khí giới ngầm một lưỡi kiếm bằng thép rất sắc. Về vụ mưu hại này không có tin gì chính thức nhưng người ta còn nhớ hồi đó người ta xét của ông Hitler, một người trong đội quân xung phong đã chết một cách bất ngờ. Đằng quốc xa làm mà cho tiếp đãi xã rất long trọng.

Còn một vụ nữa sẩy ra trong dinh thủ-tướng. Hôm đó là 20 Février 1938, Sau khi đại-tướng Von Fritsch bị thất-thế ba tuần lễ, các vị tổng trưởng Đức đang họp bàn trong dinh thủ-tướng. Lúc đó độ 11 giờ sáng. Ông Hitler đang nói đại ý bài diễn văn mà ông sắp đem đọc tại Nghị-viện Đức để công kích thủ-tướng Áo Schuschnig. Bỗng hai tiếng súng nổ liên tiếp cắt lời Quốc-trưởng Đức. Xét ra người lính S. S. đứng gác ngoài cửa dinh đã bắn qua cửa vào phòng hội-đồng. Viên đạn thứ nhất đã bắn trúng bức hoạ Madone treo ngay trên đầu Quốc-trưởng Hitler. Còn viên đạn thứ hai thì người lính gác đã dùng để tự bắn vào tim mình. Ba tuần lễ sau, chính giữa lúc lãnh tụ quốc-xã tiến vào kinh thành Vienne, một viên đại-úy trong đội quân áo đen S. S. đã vào phòng giấy của Quốc-trưởng, ngồi vào chiếc ghế bành trước bàn giấy và bắn một phát nổ súng. Người lính đó là dân Áo. Có kẻ bảo đó là hành-động của một kẻ điên, thực ra thì không ai hiểu.

Các vụ mưu sát trên này ngay ở Đức cũng rất ít người biết. Chỉ riêng Himmler giữ bí những điều bí mật đó cho mình.

Vì sao mà Quốc-trưởng Hitler thoát chết ở Munich

Có nhiều chứng cớ tỏ ra rằng vụ mưu sát ở Munich ngày 8 Novembre 1939 là một việc có thực. Trước vụ đó lại sẩy ra nhiều việc âm mưu phiền loạn nữa nhưng sở cảnh sát Đức đã giữ kỹ không hề tuyên bố ra. Nhưng chỉ giữ được cuộc mưu loạn mà thôi vì ở Munich hôm đó đã có những 8 người bị chết và cả một khu lớn nhà lớn Burgerbraukeller bị phá hủy vì quả bom của Geog Elser.

Vì sao ông Hitler đã thoát nạn ? Sau vụ mưu sát có tin rằng Himmler đã nhận được thư nặc danh tố giác vụ đó trước mấy giờ. Himmler có vẻ không tin nhưng cũng khuyên Hitler nên đổi giờ diễn thuyết vì thế mà khi bom nổ thì Quốc-trưởng Đức đã nói xong và ra khỏi phòng diễn thuyết rồi.

Hitler thoát nạn là nhờ ở cảnh sát trưởng Đức Himmler. Thế thì đức thượng đế đã phù hộ cho Hitler, theo lời hãng D. N. B., và báo trước cho Himmler vậy. Lần này không rõ Himmler có biết trước vụ mưu sát Hitler như lần trước chăng ?

HỒNG-LAM *thuật*

ĐÃ CÓ BÁN:

Đồng tiền hai mặt

của NGUYỄN KHẮC-MẪN

— Truyện thật rất cảm-động của một người trên đường sự-nghiệp vì trên đường tình phải chịu bao nhục-nhã đắng cay mà biết khinh bỉ đồng tiền. — Một tấm gương nghị-lực của một người đã bị ra sút, ra đi trong tay chỉ có bốn bảo mà làm nên bạc vạn.

Sách in đẹp — Giá: 2p 50

Hậu nam quan

của HOÀNG CÍM

Hoàn Bích-đã làm-lí lúc hai cha con NGUYỄN-TRÃI ta Hội nam ở ải Nam-quan. — Giá : 1p 20

CÒN MỘT ÍT:

— THƠ của Tản-Đà — Giá 2p 00

— THẾ THƠ — Giá 2p 00

— TARZAN NGƯỜI KHỈ của Tân-Quốc — Giá : 2p 00

In cần xong: **LÒNG CHA**

của NGUYỄN-KHẮC-MẪN

Tiểu-thuyết dài 300 trang in cả hai quyển — Tiểu-thuyết giáo-dục và tâm-lý những ai đã làm cha phải đọc

Nhà xuất-bản: NGƯỜI BỐN PHƯƠNG

6 ngõ Đền Bà Kiệu — Hà Đông

6 Phố Đường Thành HANOI — Gần đây nói 2 p

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường

BÀN VỀ TIỂU-THUYẾT

VŨ BẰNG

Bài thứ hai

IV. — Mới, mới luôn luôn !

Một số nhà học giả ở đây thường viết trên mục văn-chương các báo hàng ngày rằng phong trào văn-chương của nước ta ngày nay cực tiến, không khác hồi Thịnh-Đường, nhất là phong trào tiểu-thuyết thì lại càng tốt đẹp.

Tôi không thể kể hết những lý lẽ họ đã viện ra để bảo đảm cho câu nói, nhưng tôi còn nhớ có một ông đã lên tiếng vì truyện hay giờ của ta với truyện Pháp : vì độ nhi đồ chính, và nói riêng từng quyển một thì không ngại đem sánh một truyện X, Y, Z của ta với một quyển *La pitié dangereuse* của *Stefan Zweig*, với một quyển *La peau de Chagrin* của *Balzac* hay một quyển *Liêu trai chí dị* của *Bồ-tùng-linh*.

Sự vô vọng nội nhà biểu-thị một khối ái thiết tha với văn-chương kèm một tấm lòng yêu nước yêu nòi, nhưng ta không vì thế mà sự phải chịu rằng câu nói kia là đúng để làm lầm lỡ bao nhiêu người đọc. Mà biết đâu ở nước ta lại chẳng còn những văn-sĩ, vì câu nói đó, đã tưởng rằng mình đã là một ông *Balzac*, một ông *Bồ-tùng-linh*, một ông *Stefan Zweig* thật mà không thèm học hỏi hay rèn rũa văn chương nữa để phí uổng cả tài đi. Vậy bổn phận của chúng ta, trong lúc đang học tập này, là phải dám nghĩ thực và nói thực, nói thực mà không quá, bởi vì sự quá độ bao giờ cũng là một sự bất công.

Nếu tôi được phép nói thực tất cả những điều tôi nghĩ về những truyện hay giờ ở đây, tôi sẽ nhận ngay rằng văn chương của nước ta hiện nay quả đã bước sang một thời kỳ mới, đẹp mà hứa hẹn nhiều, nhưng nói về tiểu thuyết — tuy chưa không một năm nay những sách khảo cứu (cả hay cả dở) đã cố bước tiến của nó đi đời chút Dù sao, tiểu thuyết cũng vẫn có tương lai hơn nữa, nhưng nói thế không phải là bảo rằng tất cả những truyện hay giờ đều mới cả hay hay cả bởi vì bán chạy cả đâu. Không, sách chạy là một việc mà hay lại là một việc. Cứ chỗ tôi thấy thì truyện hay ở nước ta vẫn hãy còn hiếm ; thường thường vẫn thấy, thì là những truyện không đến nỗi dở quá như mươi năm trước, nhưng hay thì chả có cái gì khả dĩ gọi là hay được. Đó chỉ là những cuốn truyện để cho những độc-giả nhũn nhặn đọc khi tửu hậu trà dư, những truyện đọc tiêu khiển, kết cấu đã cũ, tâm lý lại cũ hơn ; còn nếu kể về phương diện thuyết lý, luận lý hay tâm lý thì thật không có một tí gì đáng nói. Mà điều chúng ta cần có, phải có hiện nay thì là những truyện mới, không phải mới vì dùng văn mới hay tìm tòi được ít danh từ mới, vì lập dị, nhưng mới về ý tưởng, về chủ đề, về học-lý, về cách trình bày nhân vật, và về cả cách hành văn và kết cấu.

Ta thử giở mười quyển truyện xuất bản trong tháng vừa rồi ra mà xem và ta có thể chắc chắn được khi đọc xong ít ra trong mười quyển đó có chín quyển nói về tình mà không phải là những trường hợp tình ái khác nhau đâu. Hầu hết đều là những truyện tình ngây thơ, dở dẫn mà từ khi có văn chương, giống người ở trên mặt đất này đã viết mấy triệu triệu bản rồi ; duy muốn làm cho khác đi, người ta đặt chúng vào những cái khung cảnh Việt-nam để cho có màu sắc quê hương một chút. Ngoài ra, văn quyển nào cũng tựa tựa như quyển nào, có khác là nhà văn này viết nhẹ hơn, nhà văn kia viết nặng hơn, nhà văn này viết ủy mị hơn, nhà văn kia viết hùng hồn hơn, nhà văn này tả cảnh dài hơn, nhà văn kia cho nhiều nhân vật trong truyện nói ít hơn nhà văn này cho truyện của mình hoạt động ngoài tình dục và con gái con trai đã thành chiến hơn, nhà văn kia vì có ở nhà quê một tháng, cho truyện của mình xảy ra ở nhà quê để tả về giới nông về giới mưa ở nhà quê nhiều hơn. Ấy, truyện hay giờ phiền nhiều chỉ khác thế ấy thôi. Ngoài ra, người ta tưởng nghĩ lắm, chỉ tìm ra được điều gì mới cả — nói cả về văn nữa : hễ nói đến giai gái yêu nhau thì gọi bằng tên thật rồi dùng rất nhiều chữ « cảm thấy » để cho có vẻ lãng mạn ; nói đến tiền biệt thì không quên tả một con sông và mấy cây châu đang buồn rầu ở dưới bóng chiều vàng ; còn như tả về thuyền thì anh người nghèo tôi nhìn cam đoan với các bạn rằng cái gì đen tối nhất, chân nản nhất, sầu khổ nhất thì họ cho vào — dù là họ từ một gia đình thuyền thợ buôn bán đầu cơ ăn tiêu hay hoặc hưa một ông phú-hộ.

Những lối hành văn theo khuôn sáo đó, mà ông *Albéric Cahuet* nhạo báng một cách lịch sự là những lối văn nhai lại cho hợp thời (*les répétitions conventionnelles*), văn giới Pháp đã đã đào được sau hồi chiến tranh 1914-1918. Cảnh của văn đàn mở rộng ra, và ta đã thấy văn nhân Pháp làm việc cho một chủ nghĩa lãng mạn mới khác hẳn *Victor Hugo, Lamartine, Vigny* (1) : chủ nghĩa lãng mạn của *Gide*, đi tìm luôn luôn đi thu các toàn chân, toàn mỹ, toàn thiện, mà điều cần nhất là phải thực, thực với mình trước đã. Làng tiểu thuyết của Pháp lúc đó mới thật là bước vào một kỷ nguyên mới hẳn. Các tiểu thuyết gia, thôi không còn bó sát gì một phương diện gì của người, cũng đời mà không đem vào làm tài liệu cho những truyện của mình soạn ra. Họ chịu khó cùng tìm những cái mới để viết ra giấy để làm vui, buồn thương, giận những người ở tận mác trong bốn phương trời. Những truyện về chiến tranh xuất bản có hàng ngàn cuốn, mà mỗi cuốn viết riêng về một phương diện của chiến tranh ; đã thế lại có cuốn cực hay, có cuốn hơi thường và chắc có cuốn dở nhưng toàn nữa ; nhưng kể một ngàn cuốn đó cũng đã đem dần cho làng tiểu thuyết Pháp một nguồn sống mới, một làn gió mới. Đến khi thấy làng truyện nói về chiến tranh không còn được cũng chúng mà chuộng nữa — không những ở Pháp mà còn ở khắp cả thế giới cũng — đến khi đã thấy rằng người đọc đã ngấy chán, nó nó mòn ăn đó rồi, lại rẽ sự đổi thay luôn. Những truyện viết về cách mạng hay cuộc di-dân Nga đều chịu chung một số phận như thế cả. Văn nhân Pháp viết truyện về đủ các đề : lãng hay, tiểu tâm, thám hiểm, du lịch, do thám, chính trị, [illegible] tranh, tất cả những cái gì thuộc về khí-nguyên thuyết, nó tâm lại ở trên trời xuống cuối đất không có điều gì mà người ta không nói, không làm thành truyện. Ông *Keisel* và bà *Hélène Iswolsky*, trong cuốn [illegible] cuộc tan rã của một triều đại một xã hội, và được thế giới hoan nghênh lạ lùng. Còn một thứ truyện nữa mà độc giả hoan nghênh không kém, là truyện viết theo lối nhật-ký mà ở trong đó tác giả thuật lại những quãng đời lý kỳ hay nguy hiểm, có thực mà ra về bất kinh của chính họ đã sống và đã trải. Những truyện này được hoan nghênh thực là xứng đáng bởi vì những sách đó đã làm rộng phạm vi cảm giác, ấn tượng, mộng tưởng và thị lực của người ta [illegible] thể kể ra làm ví dụ cuốn *Maria Chapdelaine*

> Chúng ta dùng nên chia rẽ nhau vì những ý niệm viển vông, hãy hợp nước lại mà tìm phương kế hàng ngày giúp nước.

(1) Un romantique, c'est assoupiellement un être qui s'évade vers autre chose que la spécie de la vie — André Maurois — Le Naturalisme.

ĐÃ CÓ BÁN KHẮP NƠI
VUA CỐT-MÌN VÀ CHIẾN-CỤ
Alfred Nobel
2$20 1CUỐN
CHÚA DƯƠNG-V-MẬN
C.I.P.I.C
72 Wiélé HANOI

VỀ TIỂU-THUYẾT

VŨ BẰNG

Bài thứ hai

i luôn luôn !

an ở cây thường viết
các báo hàng ngày
chương của nước ta
ông khác hồi Thịnh-
trào tiểu-thuyết thì

iết những lý lẽ họ đã
oi cần nói, nhưng tôi
đã lên tiếng vì truyện
uyện Pháp : vì độ nhị
g từng quyển một thì
một truyện X, Y, Z
n *La pitié dangereuse*
một quyển *La peau de*
ay một quyển *Liêu*
linh.

biển-thì một khối óc
ong kém một tấm lòng
hương ta không vì thế
g cần nói kia là đúng
iều ngán độc giả. Mà
lại chẳng còn những
ci tưởng rằng mình
n, một ông *Bô-lăng-*
Zweig thật mà không
của văn chương nữa để
y bổn phận của chúng
c tập này, là phải dám
rc, nói thực mà không
độ bao giờ cũng là một

nói hực tế cả những
hững truyện bây giờ ở
gay rằng văn chương
y quá đã bước sang một
iệp mà bừa bẹn nhiều,
n—tuy cả g khoảng một
ch khảo cứu (cả hay cả

dở) đã cần bước tiến của nó đi đôi chút. Dù sao, tiểu thuyết cũng vẫn có tương lai hơn lắt, nhưng nói thế không phải là bảo rằng tất cả những truyện bây giờ đều mới cả hay hay cả bởi vì bán chạy cả đâu. Không, sách chạy là một việc mà hay lại là một việc. Cứ chỗ tôi thấy thì truyện hay ở nước ta vẫn hãy còn hiếm ; thường thường vẫn thấy, thì là những truyện không đến nỗi dở quá như mười năm trước, nhưng hay thì chả có cái gì khả dĩ gọi là hay được. Đó chỉ là những cuốn truyện để cho những độc-giả nhũn nhặn đọc khi tửu hậu trà dư, những truyện đọc tiêu khiển, kết cấu đã cũ, tâm lý lại cũ hơn ; còn nếu kể về phương diện thuyết lý, luân lý hay tâm lý thì thật không có một tí gì đáng nói. Mà điều chúng ta cần có, phải có hiện nay thì là những truyện mới, không phải mới vì dùng văn mới hay tìm tòi được ít danh từ mới vì lập dị, nhưng mới về tư tưởng, về chủ đề, về học-lý, về cách trình bày nhân vật, và về cả cách hành văn và kết cấu.

Ta thử gỡ mười quyển truyện xuất bản trong tháng vừa rồi ra mà xem và ta có thể chắc chắn, trước khi đọc rằng ít ra trong mười quyển đó có chín quyển nói về tình mà không phải là những trường hợp tình ái khác nhau đâu. Hầu hết đều là những truyện tình ngây thơ, dở dẩn mà từ khi có văn chương, giống người ở trên mặt đất này đã viết mấy triệu triệu bản rồi ; duy muốn làm cho khác đi, người ta đặt chúng vào những cái khung cảnh Việt-nam để cho có màu sắc quê hương một chút. Ngoài ra, văn quyển nào cũng tựa tựa như quyển nào, có khác là nhà văn này viết nhẹ hơn, nhà văn kia viết nặng hơn, nhà văn này viết ủy mị hơn, nhà văn kia viết hùng hồn hơn, nhà văn này tả cảnh dài hơn, nhà văn kia

cho nhiều nhân vật trong truyện nói ít hơn, nhà văn này cho truyện của mình hoạt động ở ngoài tỉnh để tả con gái con trai thành thiện hơn, nhà văn kia vì cớ ở nhà quê một tháng, cho truyện của mình xảy ra ở nhà quê để tả vẻ giới nắng vẻ giới mưa ở nhà quê nhiều hơn. Ấy, truyện bây giờ phần nhiều chỉ khác nhau có thế. Ngoài ra, người ta tưởng nghĩ lắm, chả tìm ra được điều gì mới cả — nói cả về văn nữa : hễ nói đến giai gái yêu nhau thì gọi bằng tên thật rồi dùng rất nhiều chữ « cảm thấy » để cho có vẻ lãng mạn ; nói đến tiền biệt thì không quên là một con sông và mấy cây chầu lưng buồn rầu ở dưới bóng chiều vàng ; còn như tả về thuyền ông và người nghèo, tôi cảm cảm đoan với các bạn rằng cái gì đen tối nhất, chán nản nhất, sầu khổ nhất thì họ cho vào — dù là họ tả một gia đình thuyền thợ buôn bán dần cơ ăn tiêu hay hoặc hơn một ông phú-hộ.

Những lối hành văn theo khuôn sáo đó, mà ông *Albéric Cahuet* nhạo báng một cách lịch sự là « những lối văn nhai lại cho hợp thời » (*les répétitions conventionnelles*), văn giới Pháp đã đả đảo được sau hồi chiến tranh 1914-1918. Cảnh cửa văn đàn mở rộng ra, và ta đã thấy văn nhân Pháp làm việc cho một chủ nghĩa lãng mạn mới khác hẳn *Victor Hugo, Lamartine, Vigny* (1) : chủ nghĩa lãng mạn của *Gide*, đi tìm luôn luôn đi tìm các toàn chân, toàn mỹ, toàn thiện, mà điều cần nhất là phải thực, thực với mình trước đã. Làng tiểu thuyết của Pháp tạo đó một thật là bước vào một kỷ nguyên mới hẳn. Các tiểu thuyết gia, thời không còn bó sót gì một phương diện gì của người, cần đời mà không đem vào làm tài liệu cho những truyện của mình soạn ra. Họ chịu khó công tìm những cái mới đem viết ra giấy để làm

(1) Un romantique, c'est essentiellement un être qui s'évade vers autre chose que le spectacle de la vie — André Maurois — Le Naturalisme.

> Chúng ta đừng nên chán nản nhau vì những ý tưởng viển vông, nên hợp sức lại mà tìm phương kế bằng ngày giúp nước

vui, buồn thương, giận những người ở tận mác trong bốn phương trời. Những truyện về chiến tranh xuất bản có hàng ngàn cuốn, mà mỗi cuốn viết riêng về một phương diện của chiến tranh ; đã tả cả cảnh cực hay, cả cảnh cho thương và cả cả cả

...U-THUYẾT

...ANG

...r hai

...dỏ) đã cản bước tiến của nó đi đời chút
Dù sao, tiểu thuyết cũng vẫn có tương lai
hơn hết, nhưng nói thế không phải là bảo
rằng tất cả những truyện bây giờ đều mới
cả hay hay cả bởi vì bán chạy cả đâu.
Không, sách chạy là một việc mà hay lại là
một việc. Cứ chỗ tôi thấy thì truyện hay ở
nước ta vẫn hãy còn hiếm ; thường thường
vẫn thấy, thì là những truyện không đến
nỗi dở quá như mươi năm trước, nhưng
hay thì chả có cái gì khả dĩ gọi là hay
được. Đó chỉ là những cuốn truyện để cho
những độc-giả nhũn nhặn đọc khi tửu hậu
trà dư, những truyện đọc tiêu khiển, kết
cấu đã cũ, tâm lý lại cũ hơn ; còn nói kể
về phương diện thuyết lý, luận lý hay tâm
lý thì thật không có một tí gì đáng nói. Mà
điều chúng ta cần có, phải có hiện nay thì
là những truyện mới, không phải mới vì
dùng văn mới hay tìm tòi được ít danh từ
mới vì lập dị, nhưng mới về tư tưởng, về
chủ đề, về học-lý, về cách trình bày nhân
vật, và về cả cách hành văn và kết cấu.

Ta thử giở mười quyển truyện xuất bản
trong tháng vừa rồi ra mà xem và ta có thể
chắc chắn trước khi đọc rằng ít ra trong
mười quyển đó có chín quyển nói về tình
mà không phải là những trường hợp tình
ái khác nhau đâu. Hầu hết đều là những
truyện tình ngây thơ, dở dẫn mà từ khi có
văn chương, giống người ở trên mặt đất
nay đã viết mấy triệu triệu bản rồi ; duy
muốn làm cho khác đi, người ta đặt chúng
vào những cái khung cảnh Việt-nam để cho
có màu sắc quê hương một chút. Ngoài ra,
văn quyển nào cũng tựa tựa như quyển nào,
có khác là nhà văn này viết nhẹ hơn, nhà
văn kia viết nặng hơn, nhà văn này viết ủy
mị hơn, nhà văn kia viết hùng hồn hơn,
nhà văn này tả cảnh dài hơn, nhà văn kia

cho nhiều nhân vật trong truyện nói ít hơn
nhà văn này cho truyện của mình hoạt
động ở ngoài tỉnh để tả con gái con trai Hà-
thành nhiều hơn, nhà văn kia vì có ở nhà
quê một tháng, cho truyện của mình xảy ra
ở nhà quê để tả về gió nắng về gió mưa,
ở nhà quê nhiều hơn. Ấy, truyện bây giờ
phần nhiều chỉ khác thế có thế. Ngoài ra,
người ta tưởng nghĩ lắm, chả tìm ra được
điều gì mới cả — nói cả về văn nữa : hễ nói
đến gái yêu nhau thì gọi bằng tên thật
rồi dùng rất nhiều chữ « cảm thấy » để cho
có vẻ lãng mạn ; nói đến tiễn biệt thì không
quên tả một con sông và mấy cây chấu tàng
buồn rũ ở dưới bóng chiều vàng ; còn như
tả về thuyền chợ và người nghèo, tôi cam
cam đoan với các bạn rằng cái gì đen tối
nhất, chân nản nhất, sầu khổ nhất thì họ
cho vào — dù là họ tả một gia đình thuyền
thợ buôn bán đầu cơ ăn tiền hay hoặc hơn
một ông phú-hộ.

Những lối hành văn theo khuôn sáo đó, mà
ông *Albéric Cahuet* nhạo báng một cách lịch sự
là « những lối văn nhai lại cho hợp thời » (*les
répétitions conventionnelles*), văn giới Pháp
đã đả đảo được sau hồi chiến tranh 1914-
1918. Cánh cửa văn đàn mở rộng ra, và ta
đã thấy văn nhân Pháp làm việc cho một
chủ nghĩa lãng mạn mới khác hẳn *Victor
Hugo, Lamartine, Vigny* (1) : chủ nghĩa lãng
mạn của *Gide*, đi sâu luôn luôn đi tìm cái
toàn chân, toàn mỹ, toàn thiện, mà điều
cần nhất là phải thực, thực với mình trước
đã. Làng tiểu thuyết của Pháp đã có một
thật là bước vào một kỷ nguyên mới hẳn.
Các tiểu thuyết gia, thời không còn bỏ sót
gì một phương diện gì của người, của đời
mà không đem vào làm tài liệu cho những
truyện của mình soạn ra. Họ chịu khó công
tìm những cái mới đem viết ra giấy để làm

(1) Un romantique, c'est essentiellement un être qui s'évade vers autre chose que le spectacle de la vie — André Maurois — Le Naturalisme.

> Chúng ta dùng nên chia rẽ nhau và những ý tưởng viển vông, nên hợp sức lại mà tìm phương kế chống ngăn giặc nước.

vui, buồn thương, giận hờn người ở tận
mác trong bốn phương trời. Những truyện về
chiến tranh xuất bản có hàng ngàn cuốn, mà
mỗi cuốn viết riêng về một phương diện của
chiến tranh ; đã thấy ra cả cuốn cực hay, có
người cho thường và cũng có cuốn *Sở trường*
hoàn nữa ; phương kia một ngàn cuốn đó cũng
đã đem đến cho làng tiểu thuyết Pháp một
nguồn sống mới, một làn gió mới. Đến khi
thấy rằng truyện nói về chiến tranh không
còn được công chúng ưa chuộng nữa —
không những ở Pháp mà còn ở khắp cả
thế giới nữa — đến khi đã thấy rằng
người đọc đã ngấy chán, no nê món ăn đó
rồi, lại có sự đổi thay luôn. Những truyện
viết về cách mệnh hay cuộc di-dân Nga đều
chín chung một số phận như thế cả. Văn
nhân Pháp viết truyện về đủ các đầu đề :
tàu bay, tàu ngầm, thám hiểm, du lịch, đo
thám, chính trị, [illegible], mặt trời, mặt
trăng, tất cả những cái gì thuộc về khí-
nguyên thuyết, nói tóm lại ở trên trời
xuống cùng đất không có điều gì mà người
ta không nói, không làm thành truyện.
Ông *Kessel* và bà *Hélène Iswolsky*, trong cuốn
Les Bolchevicques lại tưởng tượng ra cả một
cuộc hội kiếp của thế giới, một cuộc tan rã
của một triều đại một xã hội, và được thế giới
hoan nghênh lẫy lừng. Còn một thứ truyện
nữa mà độc giả hoan nghênh không kém,
là truyện viết theo lối nhật-ký mà ở trong đó
tác giả thuật lại những quãng đời ly kỳ hay
nguy hiểm, có thực mà ra vẻ hết kinh ch...
chính họ đã sống và đã trải. Những truyện
này được hoan nghênh thực là xứng đáng
bởi vì những sách đó đã làm rộng phạm vi
cảm giác, ấn tượng, mộng tưởng và thị lực
của người ta nhiều tầm. Về loại này, ta có
thể kể ra làm ví dụ cuốn *Maria Chapdelaine*

BÁ CÓ BÁN KHẮP NƠI
VUA CỐT-MÌN
VÀ CHIẾN-CỤ
Alfred Nobel
2:20 1 CUỐN
CỦA DƯƠNG-V-MẪN
C.I.P.I.C
72 Wiélé HANOI

của *Louis Hémon*, những truyện của *Lor...*
Frédéric Rouquette và những truyện c...
Pierre Mac Orlan đưa ta đi từ những xứ cá...
mệnh có nàng *Elsa* cưỡi ngựa đến một thà...
phố rất mỹ ở tên là phố *Rham*.

Trong khi đó, một lớp nhà văn khác h...
sửa trường tượng để làm thỏa mãn một
một triều sức tưởng tượng khác : *Kenis...*
mark, Atlantide đến bây giờ xem vẫn c...
thú vô cùng ; *Kessel* viết về tàu bay ; *Du...*
mel phản đối máy móc ; *Maurias* và *Bour...*
viết về truyện gia đình ; *Maurice Larr...*
với một sức tưởng tượng bao la viết về...
với thủy quân Pháp ; còn *Paul Schack*,
già cuốn *On se bat sur mer*, khác h...
chúng ta về bể nhưng cho ta thấy một ...
mạo hiểm có chánh trị và ái tình rất
luyện, say sưa.

Thử hỏi làng tiểu thuyết Pháp được
đẹp phồn thịnh như thế là tại đâu ? ...
trên kia đã nói, số dĩ tiểu thuyết Pháp đ...
như thế, là vì những nhà viết truyện ...
luôn nỗ lực làm việc và đi tìm cái
cùng cái, là để cho giải vừng văn của n...
tốt đẹp, rườm ra lại rườm ra tốt đẹp

20 Août là sẽ phát hành :
Văn Thiên Tường
— Lược khảo và phê bình, thân-thế ...
của CHU THIÊN. Giá 3$00
● Một trung-thần và là một tư-tưởng hàng ...
giữa chiều nhà Tống lúc suy-vi
● Một bài chính-khí ca mà muôn năm sau ...
còn giáo-hóa trên văn đàn Đông-Á.
TÂN-KỲ THƯ-XÃ
No 84, AMIRAL SÉNÈS — HANOI
Huyết đẫm trường thà...
Lịch sử tiểu thuyết của SỐ-BÃO đ...
● Một bành-vi mặt gương của Tôn-thiên-...
bởi vì vua đức hiền và chuyên cần

của *Louis Hémon*, những truyện của *Loris Frédéric Rouquette* và những truyện của *Pierre Mac Orlan* đưa ta đi từ những xứ cách mệnh có nàng *Elsa* cưỡi ngựa đến một thành phố tại mỹ so tên là phố *Rham*.

Trong khi đó, một lớp nhà văn khác hết sức tưởng tượng để làm thỏa mãn một ức một triệu sức tưởng tượng khác : *Kœnigsmark*, *Atlantide* đến bây giờ xem vẫn còn thú vô cùng ; *Keseil* viết về tàu bay ; *Duhamel* phản đối máy móc ; *Mauriac* và *Bourget* viết về truyện gia đình ; *Maurice Larrouy* với một sức tưởng tượng bao la viết về bể với thủy quân Pháp ; còn *Paul Sahack*, tác giả cuốn *On se bat sur mer*, khác hẳn, cũng ta về bể nhưng cho ta thấy một cuộc mạo hiểm có chánh trị và ái tình rất lưu luyến, say sưa.

Thử hỏi làng tiểu thuyết Pháp được tốt đẹp phồn thịnh như thế là tại đâu ? Như trên kia đã nói, sở dĩ tiểu thuyết Pháp được như thế, là vì những nhà viết truyện luôn luôn nỗ lực làm việc và đi tìm cái mới cùng cái lạ để cho giới rừng văn của họ đã tốt đẹp, rườm ra lại rườm ra tốt đẹp hơn.

20 Août 44 sẽ phát hành :

Văn Thiên Tướng

— Lược khảo và phê bình thân-thế — của CHU THIÊN, Giá 3p00

● Một trung-thần và là một tử-tiết hàng-liệt giữa chiều nhà Tống lụi suy-vi

● Một bài chân-thành ca mà muôn năm sau vẫn còn phảng-phất trên vườn văn Đông-á.

TÂN-KỲ THƯ-XÁ

No 64, AMIRAL SÉNÈS — HANOI

Huyết đầm trường thành

Lịch sử tiểu thuyết của SỞ-BẢO, Giá 3p00

● Một hành-vi phản-quốc của Tôn-thời-hoàng một vi-vua đến đoản và chân-tu cuối

Sau nữa một phần sự phồn thịnh đó cũng là do ảnh hưởng của các tuần báo, nguyệt báo văn chương hết sức khuyến khích và cộng sự với các nhà viết truyện. Những nhà học giả, những nhà khảo cứu, những nhà xuất bản (kiểu như ông *Bernard Grasset*) những ông hàn lâm và những nhà triết học, ngoài công việc tìm tòi, thường bàn khoăn đi kiếm những cái *mới* lạ để giúp ý kiến cho các nhà viết truyện : khi thì nói về cái hay cái dở của lãng mạn chủ nghĩa, tự nhiên chủ nghĩa, tả chân chủ nghĩa, tứ tào chủ nghĩa ; tượng trưng chủ nghĩa ; khi lại nói rõ cho những nhà viết truyện biết những kỹ-thuật mới trong làng tiểu thuyết ngoại quốc để lấy mà làm gương ; khi nói tìm những vấn đề mới lạ đem nói ra để giúp thêm trí tưởng tượng cho những nhà viết truyện. Thêm vào đó, những nhà phê bình, nhiều lương tâm nhà nghề hơn là bụng ghét ghen tiểu kỷ, hết sức làm việc khuyến khích những nhà viết truyện để cho họ gắng chí mà làm việc cho văn chương, sản xuất những truyện sẽ làm rạng rỡ cái danh tiếng văn học của một nước đã có tiếng là văn học.

V. — Viết truyện gì ?

Muốn yêu nước thế nào thì yêu ta cũng phải nhận rằng cái cảnh ế ẩm cảnh đó, cái cảnh nhà học giả, khảo cứu cộng sự với những nhà viết truyện để làm cho văn tiểu thuyết tiến lên, tiến mãi lên, ở nước ta hầu như không thấy vậy. Lúc bình thời, những tờ báo được nhiều người đọc đến thì đi phê trò và ta tốt văn người ta ra mà chửi bới (thân hoặc cũng có đôi ba tờ báo bàn đến văn chương nghĩa lý thì lại chết vì không có ai đọc cả !) Còn vào lúc này là lúc người đọc biết tìm những điều có ích lợi mà xem thì các ông học gia, khảo cứu lại dỗ xô nhau mà dịch sách tàu, dịch bất cần phương pháp, dịch không có một chương trình nào, dịch không phân biệt nên dịch loại nào trước loại nào sau ; thậm chí có khi một quyển Lão-tử, Mặc-tử chẳng hạn, có ba nơi xuất bản phát hành luôn trong một tháng ! Đáng buồn nhất là những người đây học sống nhờ vào để dịch sách tàu (họ gọi là khảo cứu) trong khi người ta trong đó ở họ viết ra những điều gì đã mà được ở Pháp, ở Anh, ở Bỉ, ở Nga hay ở Đức. Nước ta, lúc này hơn hết cả lúc nào, thiếu hẳn người làm việc, vậy bổn phận cấp bách của chúng ta là phải chia việc ra mà làm. Việc dịch sách tàu, nên để cho các nhà nho : nhưng cái cầu của sự dịch sách Âu-tây cũng khẩn cấp không kém, ta còn trông vào ai được nữa, ngoài các ông ấy học ? Nhưng, dù là dịch sách hán hay dịch sách âu, dù là điền những vấn đề thuộc văn minh cũ hay biện những vấn đề thuộc văn minh mới, ta cũng phải có phương pháp rõ rệt để làm việc đại khái như Thương Vụ Ấn thư quán, Dây Tân thư xã của Tàu hay Hachette, Grasset của Pháp, ta phải chia nhau làm việc cho đủ hết các ngành văn chương, chứ không nên vì độc giả bây giờ ưa văn dịch — đó là điều chưa chắc độc giả ta đã ưa thực, hay chỉ là theo phong trào như phong trào mặc quần soóc — mà chỉ nghĩ đến có mỗi một loại sách khảo cứu (!) còn bỏ hẳ loại văn sáng tác đó, không trau dồi gì cả. Nói cho thực, những nhà viết truyện của ta hiện giờ, làm ra được một cuốn tiểu thuyết, thật là vì tài riêng thì nhiều, chứ kể về học hỏi thì thật ít, thành tiểu thuyết chỉ có dùng dằng hay tiến chậm, chứ không có sự phồn thịnh tinh thần mà nhiều người ao ước. Ở các nước văn minh như Mỹ, có trường đào luyện học sinh trong 6 tháng có 300 người viết tiểu thuyết bán cho thiên hạ. Ở Pháp, như trên kia đã nói, những người trung tuổi, học nhiều, viết báo vẽ sách để giúp ý kiến cho những nhà viết truyện đến sau ; còn ở nước ta, thật hoàn toàn không có gì, toàn là học theo lối bắt chước cả, kiểu như những người thợ không học trường chuyên môn một ngày nào mà cũng chữa được mà ymốc và chế được ra máy móc. Muốn cho thực đúng, ta phải nhận rằng nước ta cũng có lắm người tài phương tiện rằng cái tài đó không có cái học giúp cho nên chỉ đến một trình độ nào đó chứ không thể tiến hơn lên được.

Về loại văn tiểu thuyết cũng vậy. Người viết truyện không có trường, không có luyện mà văn tiểu thuyết của ta được đến địa vị ngày nay kể đã là một sự đáng mừng lắm lắm. Dây cái đang phải nói văn tiểu thuyết của ta bắt chước của Âu, mà những người theo học Âu-tây chưa từng có viết qua một quyển sách nào nói về tiểu thuyết để cho những người học cũ biết qua cái loại văn mới đó và giúp những người viết truyện ít học hay không có sách tây được biết rõ là một quyển tiểu thuyết, kết cấu của một cuốn tiểu thuyết, nhân vật trong một cuốn tiểu thuyết. Tôi không quên cuốn « Khảo về tiểu thuyết » trong Nam-Phong tùng thư, xuất bản vào khoảng mươi năm trước. Nhưng đó là một cuốn sách lược khảo, một quyển nhập môn có dạy người ta cách làm tiểu thuyết thực, nhưng không kỹ bởi vì nó có tính cách nói chung, người đọc văn không thấy sự khác nhau trong cách viết truyện dài truyện ngắn ra sao cả. Nay đến câu định nghĩa của chữ tiểu thuyết cũng không rõ nữa. Nhưng nói thế không phải bảo rằng cuốn « Khảo về tiểu thuyết » trong Nam Phong tùng thư không có giá trị đâu. Trái lại. Nhưng giá trị của nó chỉ hợp vào cái thời 1911-1930 là cùng, riêng thích dụng cho những người mới bước vào làng tiểu thuyết. Từ đó đến nay, xã hội, kinh tế, chính trị đã bao đổi thay rồi, những nhà văn như *Bourge*, *François Por hé Loti* đã giá đề cho một lớp *J. J. Tharaud*, *Duhamel*, *Henri Troyat* làm thay đổi văn tiểu thuyết vì vậy cũng có nhiều sự thay đổi mới lạ mà ta cần biết.

Những điều mới lạ đó, ta cần phải nói ra, phải viết ra cho mọi người được biết. Quyển « Khảo về tiểu thuyết », thứ hai, thứ

(xem tiếp trang 25)

PHÒNG XEM BỆNH

BÁC-SỸ PHÁT

21 phố hàng Đũa (Lý-thường-Kiệt), sau phố Sinh-từ, cạnh viện Tế-sinh.

Buổi sáng : từ 8 giờ đến 12 giờ
Buổi chiều : từ 3 giờ đến 7 giờ

Có một đồng bạc mà muốn làm giàu nhanh chóng và thường-thiên thì chỉ có cách là MUA VÉ XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP

MÓN ĐỒ MỪNG

TRUYỆN NGẮN CỦA KIM LÂN

Luôn hai hôm, Hướng nhận được hai tin sét đánh liền: Mẫn và Ly sắp lấy vợ, hôm trước anh đang lái hui viết thì Mẫn xộc vào hớt hải bảo lin:

— Tôi sắp phải lấy vợ rồi anh ạ.

Rồi anh kể lể một thôi.

— Tôi đã nhất định không lấy nhưng nhà cứ ép. Thầy tôi gắt um lên; đế tôi sụt sịt khóc, kể lể những con cà con bê, sát cả ruột. Lại được cái nhà ông Thọ nữa, dàn khuyên nhủ mấy ngày liền. Ông ấy đọa tôi như thế này mới tức cười chứ: Không còn mộn nào như mộn này nữa. Anh mà không nghe chú thì ta bảo thật: ta từ cái một anh đây; ta không thèm lại vẫng đến cái nhà này nữa đâu.

Mẫn cười rộ lên:

— Ông ấy không đến thì thôi, Bận gì đến tôi, có phải không anh?

Hướng thẳng thắng hỏi:

— Thế sao anh phải lấy vợ?

— Khốn nhưng bà tôi anh ạ. Cụ gọi tôi vào vừa mếu máo vừa khuyên nhủ — phải nói là nấu ni mới đúng — Cụ cứ một điều thà thiết: «Mẫn ơi! con thương bà... thương thầy, thương dì, thuận mồn này đi. Đây ra rồi... con thương bà, con nhà! » Trăng mà tôi run rẩy khóc lóc, tôi không thể cầm được anh ạ. Bà cụ muốn có cháu đến mà?

— Mồn nào thế anh?

— Con bà đồ Tùng.

— Ô thế à! con bé ấy khá, mà lại nhiều vốn nữa. Tôi cũng mừng cho anh.

Mặt Hướng bỗng tươi tỉnh như thể mừng cho bạn lắm, nhưng thực ra anh buồn cười quá, anh thèm ghen với hạnh phúc bạn.

Hôm sau, Ly kín đáo hơn, rủ Hướng ra mãi tít ngoài đồng, đi một lúc lâu mới thở thì nói:

— Tôi phải lấy vợ đến nơi rồi anh ạ.

Hướng sửng sốt:

— Lấy vợ à? Sao bảo đến năm hai mươi nhăm? Hôm qua mẹ bảo tôi, anh ấy cũng sắp có vợ.

— Biết rồi. Nhưng tôi còn cưới trước anh ấy.

— Gớm tìm gì mà vội thế?

— Khốn nhưng mà ông tôi ốm, nhà bắt phải cưới ngay. Đến hai mươi hai tháng này anh ạ. Thế nào cũng đi phá rễ nhà.

Hướng cười lên, cốt làm tan cái nghẹn ngào vừa đưa lên cổ:

— Còn phải bàn. Hôm ấy tôi sẽ uống rượu rồi xây mừng anh chị.

Thế rồi. Họ không nói thêm với nhau một câu nào nữa. Hướng lẽ đi bên nhau mỗi người theo đuổi một ý nghĩ.

Đêm hôm ấy Hướng trằn trọc không sao ngủ được. Cái tin hai bạn lấy vợ làm anh nghĩ ngợi. Hướng thấy hổ thẹn và tủi cực vô cùng. Chính anh cũng lấy làm lạ sao mình lại có ý nghĩ đó dần ấy. Các bạn lấy vợ, sao phải vui mới phải chứ! Sao lại buồn? Khốn nhưng Hướng nghèo. Mà dù nghèo thì hay nghĩ ngợi xa xôi về mình, hay sợ sánh địa-vị mình qua sự giàu sang của kẻ khác. Hướng lại nhiều tuổi. Như thế thì làm gì mà anh chẳng nghĩ ngợi, chẳng buồn tủi? Thực ra Hướng có muốn lấy vợ với làm gì đâu. Nhưng các bạn cưới vợ, anh thấy như mỉa mai mình. Anh rất sợ phải nghe tiếng pháo nổ ran và trông thấy những cảm cười đi qua ngõ. Vì những lúc ấy anh buồn lắm. Buồn cho thân thế, cho tương-lai. Mà Hướng thì rất sợ phải buồn. Khốn nhưng, anh không kiềm chế nổi lòng mình. Cái tính cả nghĩ cứ bắt anh làm khổ anh như thế.

Trong bọn anh em, năm sáu người, Hướng nhiều tuổi nhất. Hoài kém anh ba, bốn tuổi cũng đã có hai con, một trai, một gái, trông khéo đáo để. Những lúc Hướng đến chơi, chúng nó quấn quít bên mình, bắm mồ gọi: «Chậu ơi! Bát Hoàn; chậu ơi! Bát Hoàn (cậu ơi! Bác Hướng) và nó rốn xung quanh, Hướng cũng vui vui và thèm muốn cảnh gia-đình bạn. Lắm lúc mụ Hoài nhìn Hướng bằng con mắt thương hại. Cô dịu dàng hỏi:

— Bác Hướng đã chấm miếng nào chưa? Cho tôi ăn cỗ với chứ.

Lúc ấy Hướng hổ-thẹn, gượng cười:

— Thưa cô, chán thì còn lâu ạ.

Và anh buồn thầm-thía.

Các bạn anh, hết người này người khác lấy vợ, còn tách ra một mình anh...

Hướng như thở dài ao chán, lên sát cảm cho đỡ lạnh. Mùi nồng mới nhuộm hăng-hắc xông lên. Một ý ngài sáng nẩy khác hiện ra trong trí: mùn mợ may chăn năm ngoái, hồi anh suýt lấy vợ vẫn chưa giả được.

Hướng bật cười thầm hại. Năm ngoái, cũng vào độ này, cả làng ai cũng tưởng anh sắp là rể ông Hương Cả. Anh hăng lòng đám ấy, chẳng qua vì thương mẹ...

Người mẹ già hơn sáu mươi tuổi đầu mà sắn phải lội đò cao nước độc về nuôi anh. Mỗi lần ở chợ trên về, cụ lại rằn ni:

— Hướng ơi! Con hãy lòng đám này đi cho để vui lòng... Con bé nó được cả người lẫn nết...; Con hãy lòng nhá! Để rồi về từ tâm bé dần giờ...

Hướng vùng vằng:

— Khốn nhưng người ta giàu mà mình nghèo. Hỏi, người ta đồng lòng thì chớ, ngộ nhỡ người ta từ chối có phải thêm tái ra không?

— Không! Thế nào ông Hương, bà Hương cũng hăng lòng. Để với đằng ấy cũng là chỗ hạn hệ, buồn bán thân tình mà. Con nghe để ưng đám này đi. Để giờ như vườn đến trước gió. Không biết sống chết ngày nào con ơi.

— Bành rằng thế, nhưng nhỡ người ta không hăng lòng thì sao?

— Sao lại chả nông, cứ đã nhờ cụ lý Bông nói lọt rồi. Thế là Hướng can có gì mà...

— Sao để không hỏi con gái trước. Con không hăng lòng lấy đám ấy đâu. Để hăng lòng thì cố lấy.

Nói rồi Hướng vùng đi thẳng. Anh lonch quanh ngồi nông một lúc cho chạt nỗi bực mình mới về. Khi về nhà Hướng bắt gặp mẹ đang sụt sịt khóc thầm. Hướng xót cả lòng và thấy mình nhỏ tâm quá. «Mẹ thì già yếu rồi, chả làm cho người vui lòng tốt chớ, lại còn làm người phải buồn khổ vì mình.

Thế là lần ấy Hướng chẳng lòng lấy vợ. Hai bên mối lái, đi lại vui vẻ đã ổn-thỏa.

Cái hôm mà thằng cu Tam đang chiếc khăn đưa cô phù vàng nhiễu điều lên cổng, theo ông mất đi trạm ngõ, Hướng nhìn theo mà lòng buồn dưởi dượi. Anh thấy vắng đi nay, mất hẳn một phần tươi trẻ trong đời...

Nguyễn Tuấn Anh
Chế đường
Acateur
ARISTO

Ngày cưới cô gần đến. Mẹ Hướng rất sốt sắng mà lắm, nhưng sầm sầm. Nào đòng gạo mua; gà vịt, miến, gia vị. Trong chuồng đã sẵn một con lợn nuôi đầm ấy mấy tháng trước. Rồi một phiên chợ sự lại linh kinh khiêng về một nước giường, nệm mới. Thôi thì, nghèo thì nghèo cũng phải sắm cho lòng nước người ta trông vào.

Cả nhà khuấy khởi chờ ngày dã định. Thế rồi đành cùng mấy cái nhà gái giữa cau. Người ta chê Hướng lòng bông.

Thế là một tin sét đánh. Hướng đứng cả người, anh vừa thì hỏi, vừa buồn-bực. Anh tìm về mẹ:

— Đấy! Con đã bảo; con không bằng lòng lấy người ta đâu. Bà cứ bảo: được, được. Cô phải giờ chỉ làm thế con không.

— Việc gì mà tái. Bao đang nhà cái mồm. Cô chả nói được tại ăn chỗ khác. Cần gì.

— Khốn nhưng bà ấy chỗ này không được người ta chê mình làm gì đâu. Đã nghèo lại còn chơi trèo, lấy con ông Hương!

— Ai bảo thế!... Ai bảo đâu người ta lại thế...

Hướng thấy mẹ cũng buồn khổ như mình. Anh không nỡ khêu gợi ra cả mẹ phải buồn khổ nữa.

Hướng xoay người, cầm bẩm: «Thế mà hôm thoái đã hoa một năm giới rồi đấy! Hừ chẳng thật».

Cái ông Mẫn, Ly lấy vợ, bạn Hướng bao chả mừng biết nhau một tai ngày. Trong

ĐỒ MỪNG

TRUYỆN NGẮN CỦA KIM LÂN

được anh ấy. Bà cụ muốn cô chấm dứt mối?

— Mối nào thế anh?

— Con bà đồ Tăng.

— Ô thế à! con bé ấy khá, mà lại nhiều vốn nữa. Tôi cũng mừng cho anh.

Mặt Hướng bỗng tươi tỉnh như thể mừng cho bạn lắm, chứng tỏ rằng anh buồn cười vui, anh thăm ghen với hạnh-phúc bạn.

Hôm sau, Ly kín đáo hơn, rủ Hướng ra mãi tít ngoài đồng, đi một lúc lâu mới thủ thỉ nói:

— Tôi phải lấy vợ đến nơi rồi anh ạ.

Hướng sững sờ:

— Lấy vợ à? Sao bảo đến năm hai mươi nhăm? Hôm qua mẹ bảo tôi, anh ấy cũng sắp có vợ.

— Biết rồi. Nhưng tôi cám cưới trước anh ấy.

— Gớm tìm gì mà vội thế?

— Khốn nhưng mà ông tôi ốm, nhà bắt phải cưới ngay. Đến hai mươi hai tháng này anh ạ. Thế nào cũng đi phá rẽ nhá.

Hướng cười lên, cố làm tan cái nghẹn ngào vừa đưa lên cổ.

— Còn phải bàn. Hôm ấy mời cả uống rượu rồi xây mừng anh chị.

Thế rồi, Họ không nói thêm với nhau một câu nào nữa. Họ vẫn lẽ đi bên nhau mỗi người xáo đuổi một ý nghĩ.

Đêm hôm ấy Hướng trằn-trọc không sao ngủ được. Cái tin thằi bạn lấy vợ làm anh nghĩ ngợi. Hướng thấy hỗ thẹn và tủi cực vô cùng. Chính anh cũng lấy làm lạ sao mình lại có ý nghĩ đó đối ấy. Các bạn lấy vợ, anh phải vui mới phải chứ! Sao lại buồn? Khốn nhưng Hướng nghèo. Mà đã nghèo thì hay nghĩ ngợi xa xôi về mình, hay so sánh địa-vị mình qua sự giàu sang của kẻ khác. Hướng lại nhiều tuổi. Như thế thì làm gì mà anh chẳng nghĩ ngợi, chẳng buồn tủi? Thực ra Hướng có muốn lấy vợ với làm gì đâu. Nhưng các bạn cưới vợ, anh thấy như mất mát mình. Anh rất sợ phải nghe tiếng pháo nổ ran và trông thấy những đám cưới đi qua ngõ. Vì những lúc ấy anh buồn lắm. Buồn cho thân-thế, cho tương-lai. Mà Hướng thì rất sợ phải buồn. Khốn nhưng, anh không kiềm-chế nổi lòng mình. Cái tính cả nghĩ cứ bắt anh làm khổ anh như thế.

Trong bọn anh em, năm sáu người, Hướng nhiều tuổi nhất. Hoài kém anh ba, bốn tuổi cũng đã có hai con, một trai, một gái, trông khâu đáo để. Những lúc Hướng đến chơi, chúng nó quấn quít bên mình, bắm bu gọi: «Chú ơi! Bát Huấn! chú ơi! Bát Huấn (cậu ấy là Bác Hướng) và nó rốn xung quanh, Hướng cũng vui vui và thêm yêu cảnh gia-đình bạn. Lắm lúc mẹ Hoài nhìn Hướng bằng con mắt thương hại. Cụ dịu dàng hỏi:

— Bác Hướng đã chấm mối nào chưa? Cho tôi ăn cỗ với chứ.

Lúc ấy Hướng hổ-thẹn, gượng cười:

— Thưa cụ, chán thì còn lâu ạ.

Và anh buồn thầm-thía.

Các bạn anh, hết người này người khác lấy vợ, còn tách ra một mình anh...

Hướng nhẹ thở dài nơi chân tên sát cánh cho đỡ lạnh. Mùi nồng mới nhuộm hăng-hắc xông lên. Một ý ngài sáng nẩy nhanh hiện ra trong trí: năm nay chán năm ngoái, hồi anh suýt lấy vợ vẫn chưa giả được.

Hướng bật cười thầm hại. Năm ngoái, cũng vào độ này, cả làng ai cũng tưởng anh sắp là rể ông Hương Cần. Cả Hướng cũng vậy. Anh bằng lòng đám ấy, chẳng qua vì thương mẹ.

Người mẹ già hơn sáu mươi tuổi đầu mà sẵn phải lần lội đèo cao nước độc về nuôi anh. Mỗi lần ở chợ trên về, cụ lại rằn ni:

— Hướng ơi! Con bằng lòng đám này đi cho đỡ vui lòng... Con bé nó được cả người lẫn nết... Con bằng lòng nhá! Để vất vả từ tấm bé đến giờ...

Hướng vùng vằng:

— Khốn nhưng người ta giàu mà mình nghèo. Hỏi, người ta bằng lòng thì chỗ, ngộ nhỡ người ta từ chối có phải thêm tái ra không?

— Không! Thế nào sang Hương, bà Hương sẵng bằng lòng. Bố với đằng ấy cũng là chỗ bạn bè buôn bán thân-tình mà. Con nghe để ưng đám này đi. Để giờ như ngon tiền trước gió. Không biết sáng chiều ngày nào con ạ.

— Cảnh rằng thế, nhưng nhỡ người ta không bằng lòng thì sao?

— Sao lại chả nằng, ừ dễ nhỡ ông ấy bằng nói lại rồi. Thế là Hướng cam có gả mẹ.

— Sao dễ không hỏi con từ trước. Con không bằng lòng lấy đám ấy đâu. Để bằng lòng thì cố lấy.

Nói rồi Hướng vùng đi thẳng. Anh loanh quanh ngồi sống một lúc cho chạt nỗi bực mình mới về. Khi về nhà Hướng bắt gặp mẹ đang sụt sịt khóc thầm. Hướng xót lòng và thấy mình nhiều tâm quá. «Mẹ thì già yếu rồi, chả làm cho người vui lòng tại chớ, lại còn làm người phải buồn khổ vì mình.

Thế là lần ấy Hướng bằng lòng lấy vợ. Ha bên mới lại đi lại vui nhau đã ồn-thân.

Cái hôm mà thằng cu Tam đưng chiếc khăn có phù vuông nhiễm điều lên cổm, theo ông mất đi trạm ngõ, Hướng nhìn theo mà lòng buồn dưới dượi. Anh thấy rằng từ nay, mất hẳn một phần tươi trẻ trong đời.

Nguyễn Tuấn Anh
chế dưng
fixateur
ARISTO

Ngày cưới cứ gần dần. Mẹ Hướng rối rít thu dọn, những sắm sửa. Nào bò gà, nào gà, vịt, miến; ga vịt. Trong chuồng đã tần một con lợn nuôi đầm từ mấy tháng trước. Rồi một phiên chợ sự lại lình khinh, khiêng về một mâm giường, ra mới. Thế thì, nghèo thì nghèo cũng phải sắm cho lòng nước người ta trông vào.

Cả nhà khẩn khởi chờ ngày đã định. Thế rồi đánh cùng một cái nhà gái giả giàu sang. Người ta chê Hướng lòng bông.

Thật là một tin sét đánh. Hướng điếng cả người, anh vừa thì hũ, vừa buồn đọc. Anh mắng mẹ:

— Đấy! Con đã bảo; anh không bằng lòng lấy người ta đâu. Bà cứ bảo: được, được. Có phải giờ chỉ làm tủi con không.

— Việc gì anh tủi. Nào đáng nhọc cái mồm, đó chỉ này chả được lại tìm chỗ khác. Cần gì.

— Khốn nhưng mà cái chỗ này không được người ta chê mình làm giàu đã nghèo lại còn chơi trèo, lấy con ông Hương!

— Ai bảo đâu!... Ai biết đâu người ta lại thế...

Hướng thấy mẹ cũng buồn khổ như mình. Anh không nỡ khêu gợi ra để mẹ phải buồn khổ nữa.

Hướng xoay người, thở bảo: «Tuổi mà hãm thoái đã hơn một năm giới rồi đấy! Hãy chờng tại».

Cái tin Mẫn, Ly lấy vợ, bạn Hướng bao cho mình biết như một tai nạn. Trong

thăm-tâm anh nào cũng đến tiền mừng. Cứ kể ... phù cả cũng có thích. Gì bằng có quần, có áo, bỗng bao rồi đi rạo. Hôm ấy con gái trong phải để ý ngắm các cô rồi. Rồi lại còn các cô phù dâu nữa. Trời ơi! thế quá. Nhưng trái lại, nếu không có, những trứ ấy... Mà Hướng thì chẳng có gì cả. Quần của anh tăng tâm rồi. Còn tiền mừng ... dần ra?

Càng nghĩ, Hướng càng rầu cả ruột. Mấy tháng nay anh vẫn ... tiền là mỗi đồng ngừa tay ra xin. Đến ngày dẫn thăm rồi để viết là một thứ rất cần anh còn phải mua nữa là... Một thằng bao nhiêu là thứ tiền. Nào tiền hút lác, tiền mực, tiền ... — ngột hát bây giờ chóng hỏng quá — Lại còn tiền giấy nữa mới ngày hiếm chứ. Ý là mấy tiền giặt quần áo anh mất. Anh ra lấy ... quá gang ta về giặt, ... được trắng lắm, thôi, cũng cần tốt chứ tiền xin tiền mẹ. Hướ... đó lân lấm, rồi ... nói một câu dài bỏ ... quên:

— Để cứ cho con ... cuối tháng lĩnh lương trả.

Không bao giờ ... hỏi hay câu kỳ ...

MỪNG

TRUYỆN NGẮN CỦA KIM LÂN

Đêm hôm ấy Hương trằn-trọc không sao ngủ được. Cái tin hai bạn lấy vợ làm anh nghĩ ngợi. Hương thấy hỗ thẹn và tủi cực vô cùng. Chính anh cũng lấy làm lạ sao mình lại có ý nghĩ đó dần ấy. Các bạn lấy vợ, anh phải vui mới phải chứ! Sao lại buồn? Khốn nhưng Hương nghèo. Mà đã nghèo thì hay nghĩ ngợi xa xôi về mình, hay so sánh địa-vị mình qua sự giàu sang của kẻ khác. Hương lại nhiều tuổi. Như thế thì làm gì mà anh chẳng nghĩ ngợi, chẳng buồn tủi? Thực ra Hương có muốn lấy vợ với làm gì đâu. Nhưng các bạn có vợ, anh thấy như mất mía mình. Anh rất sợ phải nghe liếng pháo nổ ran và trông thấy những đám cưới đi qua ngõ. Vì những lúc ấy anh buồn lắm. Buồn cho thân-thế, cho tương-lai. Mà Hương thì rất sợ phải buồn. Khốn nhưng, anh không kiềm-chế nổi lòng mình. Cái tính cả nghĩ cứ bắt anh làm khổ anh như thế.

Trong bọn anh em, năm sáu người, Hương nhiều tuổi nhất. Hoài kém anh ba, bốn tuổi cũng đã có hai con, một trai, một gái, trông khâu đáo để. Những lúc Hương đến chơi, chúng nó quấn quít bên mình, bảo bố gọi: «Chậu ơi! Bát Huốn; chậu ơi! Bát Huốn (cháu ơi! Bác Hương) và nó rôn xung quanh, Hương cũng vui vui và thêm muốn cảnh gia-đình bạn. Lắm lúc mợ Hoài nhìn Hương bằng con mắt thương hại. Cụ dịu dàng hỏi:

— Bác Hương đã chăm mặn nào chưa? Cho tôi ăn cỗ với chứ.

Lúc ấy Hương hồ-thẹn, gượng cười:

— Thưa cụ, chán thì còn lâu ạ.

Và anh buồn thầm-thía.

Các bạn anh, hết người này người khác lấy vợ, còn tách ra một mình anh...

Hương nhẹ thở dài ao chăn đên sát cảm cho đỡ lạnh. Mùi nâu mới nhuộm hăng-hắc xông lên. Một ý ngài sáng nẩy khác hiện ra trong trí: mùa nợ may chăn năm ngoái, hồi anh suýt lấy vợ vẫn chưa giả được.

Hương bật cười thảm hại. Năm ngoái, cũng vào độ này, cả làng ai cũng tưởng anh sắp là rể ông Hương Cả. Cả Hương cũng vậy. Anh bằng lòng đám ấy, chẳng quản vì thương mẹ.

Người mẹ già hơn sáu mươi tuổi đân mà vẫn phải lần lội đào cao nước độc về nuôi anh. Mỗi lần ở chợ trên về, cụ lại rằn ni:

— Hương ơi! Con bằng lòng đám này đi cho đỡ vất vả... Con bé nó được cả người lẫn nết... Con bằng lòng nhá! Để vất vả từ tấm bé đến giờ...

Hương vùng vằng:

— Khốn nhưng người ta giàu mà mình nghèo. Hỏi, người ta bằng lòng thì chớ, ngộ nhỡ người ta từ chối có phải thêm tủi ra không?

— Không! Thế nào ông Hương, bà Hương cũng bằng lòng. Bố với đằng ấy cũng là chỗ bạn bè buôn bán thân tình mà. Con nghe đi mà đám này đi. Để giờ như ngọn đèn trước gió. Không biết sống chết ngày nào con ạ.

— Đành rằng thế, nhưng nhỡ người ta không bằng lòng thì sao?

— Sao mà chả nằng, cứ đã nhờ cụ lý bằng nói lót rồi.

Thế là Hương cau có gả mẹ.

— Sao dễ không hỏi con từ trước. Con không bằng lòng lấy đám ấy đâu. Để bằng lòng thì để lấy.

Nói rồi Hương vùng đi thẳng. Anh lonch quanh ngoài đồng một lúc cho chạt nỗi bực mình mới về. Khi về nhà Hương bắt gặp mẹ đang sụt sịt khóc thầm. Hương xót lòng và thấy mình nhẫn tâm quá. «Mẹ thì già yếu rồi, chả làm cho người vui lòng thì chớ, lại còn làm người phải buồn khổ vì mình.

Thế là lần ấy Hương bằng lòng lấy vợ. Ha bên mới tái, thì tại vui nhau đã ổn-thỏa.

Cái hôm mà thằng cu Tam đang chơi khăng đưa có phá vuông nhiễu điều lắm cẩm, thro ông mặt đi trạm ngõ, Hương nhìn theo mà lòng buồn dưới dượi. Anh thấy rằng từ nay, mất hẳn một thằng bạn trẻ trong đời.

Nguyễn Tích Ấp chế dùng
Fixateur
ARISTO

Ngày cưới cứ gần dần. Mẹ Hương rối rít thì mua lắm, những sắm sửa. Nào hòng mực; rào màng, miến; ga vịt. Trong chuồng đã tắn một con lợn nuôi đầm từ mấy tháng trước. Rồi một phiên chợ cụ lại lỉnh kỉnh khiêng về một mâm giường ra mới. Thế thì, nghèo thì nghèo cũng phải sắm cho lòng nước người ta trông vào.

Cả nhà khuấy khởi chớ rạng đã mình. Thế rồi đánh cùng một cái nhà gái giả giầu cau. Người ta chê Hương lòng bông.

Thật là một tin sét đánh. Hương điếng cả người, anh vừa thì hỗ, vừa buồn-bực. Anh nói với mẹ:

— Đấy! Con đã bảo; con không bằng lòng lấy người ta đâu. Bố cứ bảo: được, được. Cụ phải giờ chỉ làm tủi con không.

— Việc gì mà tủi. Bác ông nhà cái mồm, cụ chả nay chả được tại ăn chỗ khác. Cần gì.

— Khốn nhưng mà cụ chả nay không được người ta chê mình làm giầu. Đã nghèo lại còn chơi trèo, lấy con ông Hương!

— Ai bảo đâu!... Ai biết đâu người ta lại thế...

Hương thấy mẹ cũng buồn khổ như mình. Anh không nỡ khêu gợi ra để mẹ phải buồn khổ nữa.

Hương soay người, thở bẩm: «Thế mà hôm thoái đã hoa một năm giới tái đấy! Hừ chẳng tiếc».

Cái tin Mẫn, Ly lấy vợ, bạn Hương bao che nhưng biết như mặt tai ngay. Trong thầm-tâm anh nào cũng nghĩ đến tiền mừng. Cứ kể ra đi phú cả cũng có thích thật. Gì bằng có quần, có áo, diện bảnh bao rồi đi rạo phố. Hôm ấy con gái trong làng phải để ý ngắm các cậu phú rể. Rồi lại còn các cô phù dâu nữa. Trời ơi! thú quá. Nhưng trái lại, nếu không có những thứ ấy... Mà Hương thì chẳng có gì cả. Quần của anh tàng lắm rồi. Còn tiền mừng... đâu ra?

Càng nghĩ, Hương càng rầu cả ruột. Mấy tháng nay anh vẫn ăn bám mẹ, mỗi đồng tiêu là mỗi đồng ngửa tay ra xin. Đến ngay dấu thấp cũng để viết là một thứ rất cần anh còn phải mua nữa là... Một tháng bao nhiêu là thứ tiền. Nào tiền hút lốc, tiền mực, tiền ngòi bút — ngòi bút bây giờ chóng hỏng quá — Lại còn tiền giấy nữa mới ngay-hiểm chứ. Ấy là mấy tiền giặt quần áo anh không mất. Anh ra lấy bát rằm quả gang ta về giặt, tay không được trắng lắm, nhưng thôi, cũng còn tốt chán. Mỗi lần xin tiền mẹ, Hương dân-đo lâu lắm, và bao giờ cũng nói một câu dài bôi đó thôi quên:

— Để cứ cho con vay, đến cuối tháng lĩnh lương con trả.

Không bao giờ mẹ anh hỏi hay cầu kỳ xem anh

ÙNG

CỦA KIM LÂN

...đêm hôm ấy Hương trằn-
...c không sao ngủ được.
...i tin thai bạn lấy vợ là
...h nghĩ ngợi, Hương thấy
...thê và tủi cực vô cùng.
...ình anh cũng lấy làm lạ
...o mình lại có ý nghĩ đó
...n ấy. Các bạn lấy vợ, anh
...ãi vui mới phải chứ! Sao
... buồn? Khốn nhưng
...ường nghèo. Mà dù nghèo
...i hay nghĩ ngợi xa xôi về
...inh, hay so sánh địa-vị
...inh qua sự giàu sang của
... khác. Hương lại nhiều
...ồi. Nhưng thế thì làm gì mà
...ghĩ chẳng nghĩ ngợi, chẳng
...ồn tủi? Thực ra Hương
... muốn lấy vợ với làm gì
...âu. Nhưng các bạn có vợ,
...nh thấy như mình mia
...mình. Anh rất sợ phải nghe
...ăng pháo nổ ran và trông
...ai y những đám cưới thì quá
...gỏ. Vì những lúc ấy anh
...nên lắm. Buồn cho thân-
...hế, cho tương-lai. Mà
...Hương thì rất sợ phải buồn.
...Khốn nhưng, anh không
...iềm-chế nổi lòng mình. Cái
...inh cả ngài cứ bắt anh làm
...hổ anh như thế.

Trong bọn anh em, năm
...âu người, Hương nhiều
...uổi nhất. Hoài kém anh ba,
...bốn tuổi cũng đã có hai con,
...một trai, một gái, trông
...cháu đáo để. Những lúc
...Hương đến chơi, chúng nó
...quấn quít bên mình, bảo
...bố gọi: «Chậu ơi! Bát
...Huấn; chậu ơi! Bát Huấn
...(cậu ơi! Bác Hương) và nó
...vòn xung quanh, Hương

cũng vui vui và thêm muốn
cảnh gia-đình bạn. Lắm lúc
mà Hoài nhìn Hương bằng
con mắt thương hại. Cụ-lớn
đăng hỏi:

— Bác Hương đã chấm
mối nào chưa? Cho tư ăn
cỗ với chứ.

Lúc ấy Hương hồ-thẹn,
gượng cười:

— Thưa cụ, chuyện thì còn
lâu ạ.

Và anh buồn thầm-thía.

Các bạn anh, hết người
này người khác lấy vợ, còn
tách ra một mình anh...

Hương nhẹ thở dài ao
chán lên sát cảm cho đỡ
lạnh. Mùi nồng mới nhuộm
hăng-hắc xông lên. Một ý
ngài sáng nổ khác hiện ra
trong trí: miếng nợ may chăn
năm ngoái, hồi anh suýt
lấy vợ vẫn chưa giả được.

Hương bật cười thầm hại.
Năm ngoái, cũng vào độ
này, cả làng ai cũng tưởng
anh sắp là rể ông Hương
Cả. Cả Hương cũng vậy.
Anh bằng lòng đám ấy,
chẳng qua vì thương mẹ.

Người mẹ già hơn sáu
mươi tuổi đầu mà vẫn phải
lần lội đèo cao nước độc về
nuôi anh. Mỗi lần ở chợ
trên về, cụ lại rằn ni:

— Hương ơi! Con bằng
lòng đám này đi cho để vui
lòng... Con bé nó được cả
người lẫn nết... Con bằng
lòng nhá! Để vất vả từ tấm
bé đến giờ...

Hương vùng vằng:

— Khốn nhưng người ta
giàu mà mình nghèo. Hỏi,
người ta bằng lòng thì chớ,
ngộ nhỡ người ta từ chối
có phải thêm tái ra không?

— Không! Thế nào ông
Hương, bà Hương cũng

bằng lòng. Để với đằng ấy
cũng là chỗ bạn bè buôn
bán thân tình mà. Con nghe
để ưng đám này đi. Để giờ
như ngọn đèn trước gió.
Không biết sáng mai ngày
mốt con ạ.

— Bằng rằng thế, nhưng
nhỡ người ta không bằng
lòng thì sao?

— Sao mà chả bằng, cứ đã
nhờ cụ lý bảng nói lót rồi.

Thế là Hương cam có gả
mà!

— Sao để không hỏi con
từ đầu nước. Còn không bằng
lòng lấy đám ấy đâu. Để
bằng lòng thì để lấy.

Nói rồi Hương vùng đi
thẳng. Anh loanh quanh
ngồi đồng một lúc cho
chạt nỗi bực mình mới về.
Khi về nhà Hương bắt gặp
mẹ đang sụt sịt khóc thầm.
Hương xót cả lòng và thấy
mình nhẫn tâm quá. «Mẹ
thì già yếu rồi, chả làm cho
người vui lòng mà chớ, lại
còn làm người phải buồn
khổ vì mình.

Thế là lần ấy Hương bằng
lòng lấy vợ. Ha bên mối lái,
đi lại vui vẻ nhau đã ổn-thỏa.

Cái hôm mà thằng cu
Tam đưng chiếc khăn đưa
có phù vòng nhiễu điều
lên cổng, trao ông mối đi
trạm ngõ, Hương nhìn theo
mà lòng buồn dưới dượi.
Anh thấy rằng từ nay, mất
hẳn một chân trời trẻ trong
đời...

Nguyễn Lịch Sơn
chế đúng
fixateur
ARISTO

Ngày mới cứ gần dần.
Mẹ Hương rối rít tất tả
lên, những sắm sửa. Nào
bông mực; gà, vịt, ngỗng,
miến; ga vịt. Trong chuồng
đã sẵn một con lợn nuôi
dầm từ mấy tháng trước.
Rồi một phiên chợ cụ lại
lính khách khiêng về một
mước giường ... mới.
Thôi thì, nghèo thì nghèo
cũng phải sắm, cho lòng
nước người ta trông vào.

Cả nhà khẩn-khởi chờ
ngày đã định. Thế rồi đánh
cũng một cái như gái giữ
giữu cau. Người ta chê
Hương lòng bông.

Thật là một tin sét đánh.
Hương điếng cả người,
anh vừa tủi hổ, vừa buồn
bực. Anh van-vỉ mẹ:

— Đấy! Con đã bảo; con
không bằng lòng lấy người
ta đâu. Để cứ bảo: được,
được. Có phải giờ chỉ làm
tủi con không.

— Việc gì mà tủi. Bằng
ông nhà cái mồm, ép chỗ
này chả được thì tìm chỗ
khác. Cần gì.

— Khốn nhưng bắt ép
chỗ này không được người
ta chê mình làm gì. Đã
nghèo lại còn chơi trèo, lấy
con ông Hương!

— Ai bảo đâu!... Ai biết
đâu người ta lại thế...

Hương thấy mẹ cũng buồn
khổ như mình. Anh không
nỡ khêu gợi ra để mẹ phải
buồn khổ nữa.

Hương soay người, thở
dài: «Thế mà hôm khoái
đã hoa một năm giới rồi
đấy! Hừ chẳng tiếc».

Cái tin Mẫn, Ly lấy vợ,
bạn Hương bao chê nhau
biết như một tai ngờ. Trong

thầm-tâm anh nào cũng nghĩ
đến tiền mừng. Cứ kể ra đi
phù rể cũng có thích thật.
Gì bằng có quần, có áo, diện
hành bao rồi đi rạo phố.
Hôm ấy con gái trong làng
phải để ý ngắm các cậu phù
rể. Rồi lại còn các
cô phù dâu nữa. Trời
ơi! thú quá. Nhưng
trái lại, nếu không
có những thứ ấy...
Mà Hương thì chẳng
có gì cả. Quần của
anh tàng tầm rồi.
Còn tiền mừng...
đâu ra?

Càng nghĩ, Hương
càng rầu cả ruột. Mấy
tháng nay anh vẫn
ăn bám mẹ. Mỗi đồng
tiêu là mỗi đồng ngửa
tay ra xin. Đến ngay
dẫn thắp rồi để viết
là một thứ rất cần
anh còn phải nhịn
nữa là... Một tháng
bao nhiêu là thứ
tiền. Nào tiền hớt
tóc, tiền mực, tiền
ngòi bút — ngòi bút
bây giờ chóng hỏng
quá — Lại còn tiền
giấy nữa mới ngay-
hiểm chứ. Ấy là may
tiền giặt quần áo anh không
mất. Anh ra tây hái rau
quả gửi ta về giặt, tay không
được trắng lắm, nhưng
thôi, cũng cần tốt chán. Mỗi
lần xin tiền mẹ, Hương dân-
dè lắm lắm, và bao giờ cũng
nói một câu dài bôi đó thôi
quên:

— Để cứ cho con vay, đến
cuối tháng lĩnh lương con
trả.

Không bao giờ mẹ anh
hỏi han cầu kỳ xem anh
tiêu gì. Cứ mỗi lần Hương
sắn sóc hỏi là cụ thản nhiên
nói hãu bao đưa cho anh
ngay. Có khi Hương không
hỏi gì cụ cũng đưa. Hình
như cụ cũng hiểu, con mình
nó tùng lắm; nó cũng cần

tiêu nhiều thứ mà không
dám hỏi đấy thôi.
tháng nay tình sonng
Hương cũng tiêu của
đến ba, bốn chục bạc,
vẫn lấy làm ân-hận cho
sức dương trai của
mà không tự-lập được
phải ba bám, trông cậy
người mẹ tuổi tác. Mỗi
nghe mẹ bên bạc với
cụ-hàng sớm «muốn
dụm ít tiền mua chiếc
hà mặc ngày hội chú

ra được đồng xu nào, Hương tức lắm, nghĩ: «Tai chẳng mừng nữa đã sao Có phạm gì đến tính tạn. Mừng mà phải lo toan, tính toán thế, phòng còn có nghĩa gì? Tuy vậy Hương vẫn thảo-mắc không yên: «Chả nhẽ ngày vui mừng của bạn, mình sử nhạt nhẽo thế, coi sao tiện.»

Trong lúc Hương lo toan tính, thì Hoài bảo một tin mừng:

— Hương này! Ông thầng Lý vừa cuối tới hôm qua.

Hứt lời anh rít một hơi thuốc lá, cười ha ha:

— Thế là đỡ cho mẹ đi hai «nguyên (hai đồng). Khoái qua.

Hương cũng sướng rộn lên. Nhưng sợ nạn đùa:

— Thật không... Nhỡ người ta cười chạy làng thì sao?

— Không! tôi đã dè hồi kỹ rồi. Nhà trai xin cưới chạy làng nhưng nhà gái không [illegible]ghe; nào: không được ngày, với lại chúng nó con ít tuổi, cả, mọi vai năm nữa đã muộn gì.

Hương tủm tỉm cười:

— Phải, dê mọi vai năm nữa đã muộn gì.

Tuy đỡ được một món, nhưng đối với Hương cũng chẳng hơn gì. Vì biết một ý, ai cũng muốn tỏ ra mình thành thạo.

Hương chẳng bàn gì cả. Mặc bạn tranh khôn khéo. Anh im lặng đi bên họ, trong óc chỉ luẩn quẩn nghĩ đến tiền mừng. Anh thầm nhẩm không biết bao nhiêu lần một câu: «Mẹ ta cũng hai đồng. Hai đồng! Hai đồng thì đào đâu ra trời ơi!» Bực mình quá Hương chặc lưỡi nghĩ: Ái chà! Cứ phê cái lệ mừng ai là hơn hết. Mừng mà để người mừng phải lo, người được mừng đeo thêm một món nợ thì mừng làm gì.

Cượt Mẫu nói:

— Ấy, tôi cũng như anh Hương đấy.

Hương rất mình, tưởng bạn biết ý nghĩ mình. Anh hốt hoảng nói lại:

— Gì! Anh nghĩ gì như tôi!

— Tôi định theo như ý anh năm ngoái: Bọn phù rể chung mình mặc ta mốt, áo the, khăn sếp, giầy ta.

— Ở, cái đó tây.

Bằng một giọng dè bỉu, Mẫu nói tiếp:

— Có ý gì đưa rể lại cứ phải diện quan áo thế mới được. May năm nay, làng ta đình cố đám cưới [illegible] rằng may [illegible]

Hoài cười rộ [illegible] cười của anh có [illegible] đời và ngao mạn [illegible] Hương vẫn cho Hoài cười «ba dợi».

— Ở hơ hơ! Còn [illegible] làm sao nữa. Chả [illegible] nghĩ rằng: có cần [illegible] tây đi đưa rể [illegible] Chuyện cái nhà anh [illegible]

Mẫu ngắt lời:

— Khoan nhưng tà [illegible] tây. Tôi thấy lắm thằ [illegible] cỡ «bô-lu-đông» đội [illegible] kết» «bê-rê» đi [illegible] trông lố lăng quá.

— Ở hơ! Việc gì [illegible] làng! ở cái xó nhà quê [illegible] cứ mặc tây là sang [illegible] biết thế nào là hợp thời [illegible] chẳng hợp thời. Và [illegible] mấy bộ tây nhà [illegible] chẳng kém gì các ông [illegible] ông xã nhà ta mua [illegible] chốn ngồi chễn dinh [illegible]

Ly cười:

— Nghe cái nhà anh chả [illegible] Hoài nói nói ngang quá [illegible] lại vi von như thế bao [illegible]

— À à, ngang à? Chả [illegible] ngang tí nào cả. Các [illegible] thử xem «hợp công lên [illegible] xuống gì mà mặc tây? [illegible] phải, chỉ khi nào họ hề [illegible] đi đưa rể là diện thời khoá [illegible] Và lại họ may một bộ tây [illegible] phù rể thế cũng đành [illegible]

phúc. Cái ông ấy còn lên mặt kẻ cả mới, đập phá, hạ-n sách nhũng sỉ lên. Đến khi nhét đã lời xu-vh, các ông ấy mới giả tình giả vay hỏi thăm lẫn nhau một chẩu hát nữa. Thông như không có các ông ấy phú rẽ thì không xong... Cái nghề mà chế, cười trách, giả chế dẫu có tiếng gan tim ruột, cũng đành gượng cười thì cho họ cho xong cuy-yên đi, chẳng nữa tai tiếng. Vậy là việc vái mừng... Thế là lần dần thành lệ.

— Ừ, cứ kể họn đưa rể làng ta cũng có đầu mất giấy thật.

— Mất giấy đứt đi chứ lại [illegible] đâu ra gì nữa. Đó mọ cười chú mình, mới bạn họ. Gớm chết! chúng nó ăn nông, đập phá tơn quá. Nhất là thằng Lượng nó lên mặt ông cụ ron lạch sách hết thứ này đến thứ khác. Chán sốt cả khịa, gây cự với hết cả mọi người, mấy tao chỉ tớ, ông ông cha cha om sòm lên. Tiếu nỗi các cụ phải nói: «Bán sau có nó thì kệch không dám ngồi ăn nữa, đại mất».

Giang tính xấu ít nói nhất bọn xưa nay, nghe chuyện cũng phải lên tiếng chỉ trích:

— Nói bậc nói xấu. Các anh ơi, tôi thấy cái thằng Lượng nó cứ vẽ thế nào ấy.

Hoài cười rộ lên:

— Cái vẽ thế nào? Kẻ người ta đã ngu dốt, mà chẳng may người ta nhiều tiền, thì người ta có vẽ rồm, cứ vẽ lố-lăng của anh chàng trưởng-giả học làm sang chẳng cứ vẽ gì nữa... Mấy đầu quỷ.

Thấy Giang lém lỉnh nói mật, Hoài ngừng cười lảng sang chuyện khác:

— Cớ chết đính đấy nhá! Mỗi anh hai đồng. Ngày kia đông mười giờ các anh đến nhà tôi chung tiền và cắt người ra Hà-nội. Ấ, chúng ta nên mừng cái gì cho tiện nhỉ?

Rồi Hoài quay lại ngơ ngẩn hỏi Giang:

— Anh thử nghĩ xem ta nên mừng cái gì cho tiện nhỉ?

Người lành dễ gặp nhưng lại chóng người, Giang tươi cười:

— Ta các anh đấy!

— Thế ta cứ mừng hoa, pháo nhé?

— Ừ, cũng được.

[illegible] Hương trốn cả tai, anh bạn rọc khó chịu lạ, Hương ghen với họ. Mặt anh cứ thì lý ra, chẳng nói chẳng rằng với ai câu nào. Bên lúc chịu tuy, Hoài phải ngạc nhiên kêu:

— Quái! Hôm nay làm sao mà buồn thế Hương?

Hương gượng cười:

— À hà! Tại rức đầu.

O

Cái hôm anh em họp ở nhà Hoài chung tiền mua đồ mừng, Hương vắng mặt. Anh lang thang ngoài cánh đồng nhọ đỡ hoàn tai. Xưa nay, Hương vẫn cá tính, khi nào có điều gì khó chịu, phải nghĩ ngợi là ra ngay cảm đồng đi lang thang. Anh nghiệm rằng: cảnh đồng mênh mông rộng rãi hay ta ra không khí trong lành mát mẻ ở đây là những liều thuốc rất hiệu nghiệm, làm đại được lắt cả những ý nghĩ nặng nề trong óc người ta. Trong lúc ấy anh thấy: mình với cỏ cây, đồng ruộng sao mà thân thế. Anh tưởng như cảnh vật vô tri hiểu được anh và an ủi anh.

Hương đứng co ro, bên đầm sen rạc lá. Tóc bù lên trước gió lạnh. Anh thân thể nhìn ra xa: mãi dãy lũy tre bên kia bờ, vơ vẩn nghĩ những đâu đâu. Bỗng có tay ai đặt nhẹ lên vai, Hương rất mình quay lại, thì ra Mẫn. Hương mỉm một nụ cười nhạt thách chêu bạn. Mẫn trách:

— Sao hôm nay không đến làm người ta đợi mãi.

Hương lừng từng:

— A! à!... tôi bận.

— Bận! Cậu mà ra đứng vơ vẩn ở đây.

Hương im lặng. Một lúc lâu Mẫn mới lại lên tiếng:

— Hương này!

— Gì anh?

Mẫn dẫn-do rồi nói:

— Hình như anh... lo tiền mừng tôi lắm phải không.

Hương tối vang chối:

— Không! Chứ nhầm! Ai bảo với anh thế?

— Không... tôi đoán... Hương này! Chỗ anh em tôi cứ thực tình anh đừng giận, mà cũng đừng nghĩ ngợi xa xôi làm gì. Nếu anh chưa có tiền ủng hộ tôi đưa cũng thế.

— Ấy! Không! Không! Ai lại thế.

Mẫn nhìn mặt, rồi nói:

— Có chỗ anh em thân, hiểu biết nhau lắm tôi mới dám nói, chứ người khác thì đã chẳng bao giờ... Nếu ngoài chính anh chẳng dữ bảo tôi: Chúng mình chơi với nhau cốt ở cái tình thân, chứ mừng mỗ có nghĩa gì. Chẳng qua lệ che mắt các cụ...

— Đành rằng thế, nhưng tôi...

Mẫn ngắt lời:

— Chẳng nhưng nhiễu gì cả. Thôi về đây, bận quá.

Lúc Hương về nhà đã thấy mới gói học giấy nhật trình đề trên bàn viết của mình từ bao giờ. Hương gỡ ra thì có hai tờ giấy một đồng. Một chiếc áo the, một chiếc khăn xếp, một chiếc quần chúc bâu mới và một đôi giầy ta.

Hương cảm lòng tốt của bạn quá, hà mà: dưng dung lệ.

Ấm thở dài, lẩm bẩm:

«Thật là đủ bộ tịch — Mẫn nó chu đáo quá!

KIM LAN

Các người bấy đông!

PHÂN THỊ ĐÔNG-DƯƠNG

(Graphite Indochinois)

Mã «Hồng chi 1» «Hồng chi II» «Hồng chi III» phẩm tốt Lucky. Đã được công nhận là tốt không kém gì ngoại quốc, công việc cần thiết. Giá nhanh chóng khắp Đông-dương.

SỞ GIAO DỊCH:

Ets. TRỊNH-ĐÌNH-NHI

163 A. Avenue Paul Doumer Haiphong

Ad. Tél: ANNHI Haiphong — Tél. 707.

Cần đại-lý khắp Đông-dương

Phòng tích Con chim

ĐỌC CÁC BẢN HAI CUỐN TRUYỆN MỚI của Lê-văn Trương!

CẢI - THIỆN

Đọc xong mấy, người ta thấy thì mà chẳng có cái nghĩa cấp nó, khi người ta mắc vào tội ác cũ hiểu nó và đã vượt lên trên nó. Giá 3p00

HAI ĐỨA ĐỂ MỒ-CÔI

Đây là truyện lập thân của hai đứa trẻ bị ném ra đời với hai bàn tay trắng, với một nghị lực là tất cả vốn liếng và khi giới để mở vạch một con đường đi trong đời. Giá 4p50.

HƯƠNG-SƠN XUẤT-BẢN

CẦN THÊM RẤT NHIỀU ĐẠI-LÝ

tại các tỉnh thành, phủ, huyện các nơi đông đúc, khắp Trung Nam Bắc-kỳ để bán các thứ thuốc chuyên trị các bệnh cảm sài trẻ em, thuốc Cai A Phiến, (lứ nhất khước yên hoàn), cao thứ thuốc về các bệnh người đa như sẩn, ngứa, lở, mụn nhọt Thuốc thối nhiệt, trừ giải cảm, trừ thấp trừ bệnh táo bón, thuốc chữa gà lai vân vân...

Xin viết thư cho M. Ngô-vi-Vũ chủ nhân nhà thuốc:

VIỆT-LONG

58 Radeaux (Hàng Bè) Hanoi

đã lấy hơn thế là làm đại-lý và được mọi

+ AI MUỐN BIẾT +

Các thứ thuốc [illegible] đã các chứng bệnh [illegible] Theo hai khoa y học và thảo dược Đông Tây, bày bán những [illegible] thuốc [illegible] Cao-[illegible] chuyên khám và thuốc. Nam Bắc, [illegible] và [illegible]. Sách mới về chữa bệnh phổi, dạ dày, thận, tim, bệnh hoa liễu v. v. sách về sản dục nhi khoa giá 16 1 bộ. Thư từ mua sách hoặc hỏi về thuốc mong chữa bệnh xin đề:

Monsieur et Madame LÊ-VĂN-PHÁN

Médecin civil et pharmacienne

N°18 rue Ba-vì Sontây — Tonkin

Bổ thận tiêu độc

Thuốc [illegible] nay bán giá mới 1p08 1 lọ nhỏ và 6p. một tá 6p50. Thuốc số 2 trừ lâm-trọc đủ mọi thứ kỳ 6p.

Nhà thuốc TÊ-DÂN

121, Hàng Bông Hanoi

Đại-lý: Haiphong, Mai-Linh, Cẩm Phả, Saigon: Nam-Tiến 429, P. Blanchy.

Anh-Lứ

88 — Route de Huế — HANOI

ĐẸP, KHÁNG CHỐNG, BỀN, RẺ HƠN

Giầy ANH-LỨ mới nhất đã có [illegible] (catalogue) các kiểu giầy năm 1944. Có nhiều kiểu đẹp, rất hợp thời trang đã kính biếu các quý khách trong 5 cái. Bán buôn bán lẻ khắp mọi nơi.

Các sách dạy:

HỌC VÕ TÀU, VÕ NHẬT, VÕ TÂY, VÕ TA

Võ Tàu quyển I giá 0p60, II 1p00, III 1p00, IV 1p00, V 1p00, VI 2p50, VII 1p00, VIII, IX, X gồm 6p00. Gồm đủ cả Quyền, Côn, Côn, Côn

TRUYỆN DÀI CỦA NAM-CAO

...UỜI HÀNG XÓM

TRUYỆN DÀI của NAM-CAO
(Tiếp theo)

tay bắt chào lại sau lưng như bị trói, hất hàm lên để phô ra một cái cổ đuôi vẻ đằng trước. Khốt cái cột đèn chỗ ấy, bỗng hắn ngã xuống đường mới đâu ngán ngẩm và xộc xệch, cứ mỗi bước hắn đi lại dài ra một đoạn dài, xiên chênh chếch về phía bên kia đường để sau cùng ghịch một đoạn lên bờ và chui đầu vào bãi tối...

Một cánh cửa lỗng kêu đến kẹt. Một cái đầu bù xù nhô ra...

— Sinh đấy hả?

Anh chàng nghênh ngang đứng lại nhìn vào chỗ cửa vừa mới mở.

— Sinh đấy, phải không?

Giọng khàn khàn đổi ra mềm tưởng...

— Ừ, mỗ đây! Bà sự?

— Bà con khẹc! có đánh xì thì vào đây?

— Đánh xì?

— Khẹc khô chứ! nó nghe thấy thì bổ bố!

— Khờ! khờ! khờ!... ừ, mỗ đây! hát bà! hát!...

Cửa mở. Anh đón trong nhà đỏ rọng. Mấy bóng người lố nhố. Những tiếng cười khúc khích, những tiếng nói lầm rầm, rồi lên một chút như khi ta mở vung một nồi cháo sôi lúc đói. Rồi cửa khép chỉ lại, cái then gỗ kêu lóc cóc. Hiền vẫn đi lui thủi. Tiếng côn trùng vàng vàng, đều đều, thấm chất... — Y có vẻ ray nổi bực tức cố nén mà không được. — Hiền nom nớp sợ. Hắn bước vội để chóng qua chỗ ấy. Hắn tưởng như sắp phải nghe người chồng đập phá, chửi chửi lôa vợ, đấm bình bịch vào gáy vợ và người vợ run rẩy gọi đổi xếp, kêu hàng phố... Chao ôi! quen thuộc quá! Tỉ mỉ cuộc đời người ở khi giờ vẫn nghĩ tới. Nỗi khổ ấy chưa chi ngờ. Nó nhập nó, nó quấn quít, nó rên rỉ, nó nghiến ngấu! một lần chốt, như một con bánh vẽ vẽ chép, cho đến lúc không còn hơi tức, mới chịu nằm yên mà thiếp đi. Hiền thấy những cảnh ấy hàng ngày. Hắn sống trong cảnh ấy. Nhưng chưa bao giờ hắn nhìn rõ vẻ thê thảm khốn nạn của nó bằng đêm nay. Người ta có thể khổ nỗi đến thế ư? Lầm than đến thế ư? Và hắn đâu đâu thấy một nỗi chán nản mông mênh nằm chiếm lòng. Chân hắn bước nặng nề hơn, đôi vai trễ xuống, người vời ra. Hắn nghĩ đến nơi hắn sắp về... đến ngày mai... mụ chủ nhà cay nghiệt, ấm đầu, cậu nhàu với người ta cả tối tỉ nước rửa chân... Ho cái rồ cau có và thô tục... Ruột gan hắn cồn cào như sắp buồn nôn. Và hắn đột nhiên có cái ý muốn được lăn ra đấy, chết như một con chó đói...

Nhưng mà hắn vẫn đi. Khỏi quãng nữa, cảnh thay đổi hẳn. Đèn sáng choang. Đường tấp nập những người. Các cửa hàng còn mở cả. Ồ! thì ra còn sớm lắm. Hiền nhìn giờ trong tủ kính một hiệu đồng hồ: chín giờ kém mười lăm. Phố đang vui. Tràng cấp, trai: áo phục rất sang, gái: áng ánh bạc vàng và lộng lẫy trong những lụa, lũ lượt đi đến các rạp hát, rạp chớp bóng, kiểm ăn, tiệm nhảy... Hiền nghĩ đến Tiền. Tiền chắc cũng sang trọng như các cô kia. Hiền nhìn trộm cái cổ trắng ngần có đeo kiềng vàng của thiếu phụ đi trước mặt và thấm nước mình cũng giàu, cũng c hơc (hầu đoàn thể), cũng diện sang như thiếu nữ đi bên cạnh nàng. Hiền ngẫm nghĩa từ cái đầu rất mượt đến cái gót giầy rất bóng của y, và hít một mùi nước hoa thơm thoảng cùng với mùi thuốc lá thơm tạt lại. Hắn giả vờ quệt mũi để ngửi cái ống tay áo của mình: nó hôi rồi. Đôi chân hắn, đang bước dẫo, bỗng thấy thò. Hắn muốn quay trở lại. Và như thế là hắn tự thú với hắn cái ý định sâu kín từ nãy đến giờ giấu giếm: đến nhà Tiền. Bởi vì hắn đang đi hẳng về mặt phố Hàng Hòm. Nếu hắn định về nhà, thì đã phải rẽ ngay từ hồ ngã tư vừa đi khỏi...

« Đến làm cóc gì cho mất xác.» hắn tự bảo thầm như vậy. Nhưng hắn vẫn không chịu quay trở lại. Có điều những bước chân kém vui hẳn. Chúng có vẻ vừa bước vừa suy nghĩ. Càng đến gần ngã tư Hàng Hòm, chúng càng chậm chạp hơn. Chúng lỡ rỡ. Đến đầu phố chúng trở nên do dự. Hiền đứng lại. Hắn bị một bàn tay đẩy mạnh:

— Bù đù!...

Hắn vội tránh ra mỉ hề rồi ngoái cổ nhìn. Đó là hai người mặc tây, cao lớn đi đông đôi, bước nghênh ngang. Người đi trong quác mắt nhìn xuống hắn. Hắn vội ngoặt về tay trái. Việc bất thình lình ấy khiến hắn vừa tức, vừa thẹn lại vừa sợ hãi. Lòng hắn vẫn xao xuyến trong một lúc. Khi bình tĩnh lại, hắn vừa tòi tòi vào Ngã Gạch. Vào hay không vào? Tim hắn bắt đầu đập mạnh. Nhưng sự một cái đẩy (tương tự như tức giận), hắn không dám ngẩn ngừ lâu quá. Hắn tạc lưỡi một cái để tỏ mình đã quyết... Vào! tiến sự vào một tiếng Có hề gì sự ấy! Hắn muốn hỏi chỗ Tiền ở như thế nào...

Mới hiệp nghĩ thế, hắn đã thấy cái nhà Lộc nói. Quả nhiên là đã nhận, chắc là cái lối đi rất hợp này. Hắn tiếc mất nhìn vào: tối như bưng. Mấy nhà ở liền bên đều đóng cửa. Như vậy tiện... Hiền nghĩ thế, nhưng chân vẫn bước. Hắn giả đi giả lại hai ba lượt, lòng hắn khoăn nghĩ ngợi. Cứ theo Lộc nói thì Tiền chưa quên bạn cũ. Tiền lại muốn gặp Hiền. Vậy thì hắn đến thăm Tiền, chẳng có gì lạ. Có lẽ tiền sẽ vồn vã lắm. Nhưng nếu Lộc bịa đặt ra thế để cho Hiền đỡ tủi? A, thì cũng chẳng sao Tiền sẽ hứng hờ. Đối cũng trao đổi một vài câu chiếu lệ Rồi hắn ra. Có sao đâu? Như thế hắn cũ gì được trong thấy Tiền xem bây giờ mặt mũi nó thế nào? được biết thiên hạ có xoàng không? — nếu thiên hạ xoàng thì sẽ lên mặt mà lờ tịt hắn — Lên mặt? Ồ! mà lên mặt cái thứ gì kia chứ? Dẫu sao thì nó cũng chỉ là một con ăn. Hắn mặc quần áo rách nhưng cũng làm nổi một nghề lương thiện kiếm ăn. Nó không thể lấy cớ gì mà khinh hắn. Hắn nghèo thật nhưng có đến nỗi nào mấy đâu? Có là chỗ bạn xưa, hắn mới đến hỏi thăm, có phải

Nhà xuất-bản BÁCH-VIỆT

Ra những sách giá trị mang đầu hiệu một nghệ-thuật tiến-bộ

Mới cơ bản:

KHA QUÊ

của Ngọc GIAO

Cuốn tiểu thuyết đầu tiên trong Tiết vấn của tác giả—Sách dày gần 300 trang, giá mỗi thường 0p70, bản đặc biệt 1 giấy thơm 2p00. Giấy dó loại 10p00

Đã có bán:

XÓM GIẾNG NGÀY XƯA

của TÔ-HOÀI giá 2p00

Bạn trẻ đọn đọc:

LOẠI SÁCH BỢ NGỰA

VUI VẺ BỔ ÍCH

Sách viết riêng cho Tuổi Trẻ do những nhà văn danh tiếng như: NAM-CAO, TÔ-HOÀI...

Thư và mandat xin đề cho: M. PHÙ-GIA VĂN SƯU

nhớ và gì mà sợ nhau?... Nhưng nếu Tiền quên hẳn? Nếu Tiền nhìn hẳn từ đầu đến chân mà hỏi hẳn: đi đâu? À, thì có khó gì? Hẳn sẽ bảo: tôi tưởng đây là nhà bác... — bác giận chẳng được? — bác cái Vành chẳng hạn, chứng không phải. Không phải thì hẳn ra! Ai bỏ ta mà sợ? Được rồi. Cứ vào phải đi!...

Hẳn quả quyết đi lọn lại. Một người đàn bà mặc áo len đan đang đứng ngoài cửa ngõ, nhìn ngơ ngác. Y muốn tìm một hàng gì ăn hẳn... Hẳn đứng lại...

— Gì thế bác?

— Tôi muốn hỏi cô... cô Tiền...!

— Tôi? (y nâng cặp lông mày nhỏ tập eso lên một chút cười chế nhạo) trác thử nhìn kỹ xem?...

Hiền ngượng nghịu và trở nên ấp úng:

— Không ạ... tôi muốn hỏi cô trong này; cô ấy có nhà không ạ?

— À!... ấy tôi cũng không rõ. có lẽ cô ấy gì rồi thì khác. Bác vào xem...

Y tránh lối. Hiền cúi mặt đi vào. Tai hẳn ù ù nhìn vừa bị một cái đấm vào thái dương. Hẳn bị một người bác phải...

— Ai thế?

Hẳn bối rối chưa kịp đáp. Hơi rượu sặc sụa khà vào mặt hẳn. Ông Ngà! Hiền để buột ra một tiếng run run:

— Ông!

Hẳn chực lùi ra để nhường lối cho ông, và để nói chuyện với ông ngoài cửa rồi hãy vào thì tiện hơn. Nhưng thấy hẳn quay ra, ông hỗng sinh ngờ vực...

— Ai hỏi gì đấy?

Người đàn bà ngoài cửa lanh chanh đáp hộ:

— Bác ấy hỏi liền nông gì chả biết. Tôi bảo bác ấy vào hỏi cô ấy nhà cụ xem.

Ông Ngà hắc mặt lên nhìn hẳn...

— À! bác là bác thợ giầy, phải không? À chà!...

Hiền toan nói. Nhưng ông nói lấp đi:

— Sao hôm nay bác mau mắn thế?

— Không ạ...

Ông nhất định không cho hẳn nói. Ông đưa lớn:

— Không, không cái gì? Quần áo của người ta bác giam hãm hàng tuần. Hỏi bác thì bác bảo bác còn nấu ư! còn gì ư! còn phơi ư! còn là ư!... Mấy mươi hôm không thấy mặt bác đâu. Thế mà đến lúc lấy tiền thì bác mau mắn lắm. Tôi bảo thật cho bác biết: tiền chưa có! Tôi còn tin!... Đi ra! Đi ra!...

— Không ạ, cốc đến...

— Đến làm gì thì cũng phải để hau ngày, bao mặt. Bây giờ là giờ ngủ. Bác phải biết: Tây người ta trong cái giờ ngủ trưa. Bây giờ tôi còn ngủ...

Ông đẩy. Hẳn ra ngoài cửa. Hẳn nói không lại, chỉ cười ngượng nghịu. Người đàn bà ngoài cửa cũng cười; y vừa hầm Hiền vừa bảo:

— Ông ta say đấy! Bác để đến mai sẽ tính...

Ông Ngà xua tay bảo:

— Không ạ! Không phải thế! Tôi say thì say thật, nhưng vẫn tỉnh. Bà phải biết...

— Vâng, thì tôi biết!... ông vẫn tỉnh!

— Chứ không ạ? Bà phải biết: giờ này là giờ ngủ, không ai có phép đòi công nợ. Anh ấy làm thợ giầy chứ làm vương tướng gì! Mệ kiếp! nay tôi bảo thật vào mặt cho anh biết: anh, có là ông Tiết đình Sơn đi đánh đông giẹp bắc tôi anh cũng không vào nổi nhà tôi túc này...

Ông cười sằng sặc, vỗ não vai người đàn bà...

— Ở này bà ạ! cái ông Tiết đình Sơn có còn sống đến giờ thì cũng bỏ mẹ với cái con Phan lê Hoa!... Bà đã được nghe truyện Phan lê Hoa chưa?

Người đàn bà bĩu môi, lắc đầu ra hiệu với Hiền đang sau ông. Hiền cũng lắc đầu cười. Ông Ngà vẫn gò người lại cười sằng sặc...

— Bà đã được nghe rồi à?

— Vâng nghe rồi!

— Buồn cười quá nhỉ. Bà có biết cái thằng vác cuốc không?... Ủi giời ơi!...

Ông phải vịn vào tường để cười. Ông cười ngặt nghẽo, cười rũ rượi, vừa cười vừa ho, vừa sặc, một tay ôm bụng, cái đầu chúc xuống. Hiền đứng nép vào một chỗ định đợi hết cơn cười của ông đã nói. Nhưng bỗng một cái xe hạ xuống. Một người quần áo tây sang trọng nện giày cồm cộp, bước vào. Y đứng lại để bật đi đếm chân điếu xì gà. Ánh lửa giúp Hiền nhận thấy một đôi mắt trắng giã và đôi môi dày cuộn ra. Người đàn bà đập mạnh vào vai ông Ngà. Tiếng cười ngừng bặt. Ông ngửng mặt nhìn người mới tới và bỗng cuống quít chắp hai tay lại:

— Lạy quan ạ!

Người kia khẽ gật đầu, và ghé tai ông nói gì rất nhỏ. Ông vội tránh ra một bên, khúm núm...

— Bẩm quan, cô ạ!...

— Không có ai lấy thứ?...

— Bẩm quan, không ạ!

— Vào được chứ?

— Bẩm quan, được ạ! Xin rước quan vào... Bẩm quan đây, lối này.

Y vào ngõ. Ông Ngà lom khom bước theo sau. Hiền cảm mạnh mối mặt cái. Một cảm giác rất mạnh xông lên óc hẳn. Người đàn bà cũng theo ông Ngà vào rồi. Hẳn đứng lại một mình. Hẳn siết chặt hai tay. Hẳn muốn có thể đấm một cái, làm bẹp đi cái nhà gạch xuống...

Nỗi tức giận chỉ thoáng qua. Hiền nhận thấy mình có vẻ lố lăng. Nghe có tiếng bước chân mỗi mệt trong ngõ đi ra hẳn vội vàng chạy trốn.

(còn tiếp)

NAM-CAO

Hộp thư

Ô. Ng. Văn Khoan — Sẽ đăng. Đ.L.H.P.

SÂM-NHUNG BÁCH-BỔ
Hồng - Khê
Đại bổ khí huyết.
Bổ tiêu hóa. Lợi sinh dục.
Một hộp 2p00
78, HÀNG BỒ — HÀ-NỘI

Các ông chủ nhà phố Đông, tên chỉ huy trưởng, trưởng-ban ai cần nên có một quyển
XÁ DÂN PHÁP-CHÍNH YẾU-LƯỢC
(Đặc san báo Quốc-Gia) để hiểu rõ nhiệm vụ của mình khi thi-hành chức vụ do mấy các quan phủ, huyện, tham-tá sở trước bạ, sở địa-chính họp nhau biên soạn. Giá 4p.00 — Cước 0p70. Cần mỗi phủ huyện một cô-động viên.
QUỐC-GIA
67 Neyret HANOI

Tết Trung-thu năm nay hãy làm quà cho trẻ em!
ĐỘC-QUYỀN PHÁT-HÀNH
TAM-ĐA và công-ty
72, Wiélé — HANOI

ĐỒ CHƠI Pimprenelle
Mỗi đồ chơi là một công-trình sáng-tác về mỹ-thuật. Mỗi đồ chơi là một hình-ảnh sinh-sản của nước Việt-Nam thời xưa.

ÉROS VIRGINA
Xi-gô nhẹ, thơm, êm dong, đúng thay thuốc-lá rất hợp sự và tiện-lợi. Bán lẻ khắp nơi. Bán buôn tại hãng Phúc-Lợi 87 Route de Hué Hanoi — Télép. 874

MỘT PHIM ẢNH NHẬT

« Cuộc chiến-thắng của phi-cơ »

Tại rạp Olympia, hồi 5 giờ 30 chiều thứ hai 21-8-44, hội phân phát phim ảnh Nhật, dưới quyền bảo trợ viện Văn-hóa Nhật, đã tổ chức một buổi chiếu phim ảnh. « Cuộc chiến thắng của phi-cơ » riêng để các nhà báo xem.

Trước khi chiếu phim chính có chiếu phim thời sự: « những cuộc hội họp thể-thao của những du học sinh các nước miền Nam Đại Đông Á » và một phim khảo cứu: «Sau trận tuyến» ở sự yên ổn của nhân dân Nhật, sự tiến hành rất đều của các ngành kỹ nghệ Nhật trong hồi chiến tranh.

Truyện phim. «Những cuộc đắc thắng của phi-cơ » đại khái như sau này:

Onkawa chỉ-huy một đoàn phi-cơ là một đại-úy không-quân đã lập được nhiều chiến công rất rực rỡ ngoài mặt trận.

Em đại-úy, Takashi là một hoa tiêu trong ngạch hàng-không. Chàng được nhận một chiếc máy bay mới mà kiểu do Myoshi vẽ và do kỹ-sư Morimo ở đường lên trông nom việc đóng động cơ.

Ba thanh-niên đều rất xung sướng hết sức làm việc đợi ngày bay thử của chiếc phi-cơ và mong lập được những thành-tích tỏ-vang.

Không bao lâu chiếc phi-cơ đã đóng xong. Takashi từ giã các bạn và người anh yêu quý, bước lên phi-cơ bay thử. Mới đầu máy chạy rất đều, chiếc phi-cơ bay lượn rất chệ nhàng qua những làng mây, nhưng về sau vì một sự đãi do, chiếc phi cơ lao đảo ngoằng chênh đâm hổ xuống đất và bốc cháy. Takashi thoát chết nhưng bị thương.

Không ai hiểu tại sao vì đâu mà xảy ra. Nhân viên Không-quân bèn mở cuộc điều-tra và theo lời đại úy Okawa thì chiếc phi cơ bị rơi vì lỗi của Takashi.

Nhiều sự sích-mích xảy ra giữa hai anh em vì hiểu lầm nhau. Nhưng rồi tình huynh đệ kín nhường lại giữ lại giữa hai anh em và ngày 8 Décembre 1941, ngọn lửa chiến tranh rực Đại Đông Á bùng cháy. Takashi được gọi ra tòng-quân cùng Okawa cái cánh bay đi lập những chiến công oanh-liệt trên mặt trận miền Nam.

Cùng các độc-giả Trung-Bắc Chủ Nhật

Tỷ tri-sự chúng tôi xét ra nhiều bạn đọc đến hạn trả tiền mà chưa thấy trả. Buộc lòng chúng tôi phải viết thư nhắc, như vậy: Không những chúng tôi tốn thì giờ mà lại tốn tiền tem nữa.

Vậy mong rằng: các quý độc giả nào đã quá hạn mua báo xin gửi tiền về trả cho.

Đối với các bạn đọc lâu năm, hết hạn mua báo, bản-báo vẫn gửi báo để các ngài đọc như thường, nếu ngài nào ưng mua hạn mới thì xin gửi ngay tiền về, còn ngài nào không ưng đọc nữa, xin cứ để nguyên băng, gửi báo trả lại cho. Ngài nào không gửi báo trả lại, bản báo coi như đã nhận mua tiếp theo luôn. Một tờ báo được nhiều bạn yêu đọc, là phần thưởng đích-đáng cho con nhà văn. Nhưng đó là về tinh-thần. Còn vật-chất, các ngài khuyến khích, cổ-động cho vẫn chưa đủ. Cần các bạn trả tiền cho được vững vàng.

Muôn đội ơn lòng.

T. B. C. N.

Tác-phẩm mới

T. B. C. N. vừa nhận được:

— LÊN CUNG TRĂNG, VOYAGE AUTOUR DE LA LUNE của JULES VERNE) TRỌNG-QUỲNH dịch-thuật, do thư xã ALEXANDRE DE RHODES xuất-bản, có tranh vẽ của MẠNH-QUỲNH, giá 4p.

— BUỒN TÂN THƯ và THẢNG LON HÀNH KHÚC CA, (hai bản dàn) của VĂN-CAO, giá 0p.60.

Xin có lời cảm ơn tác-giả và giới-thiệu cùng các bạn.

Trong số sau:

Ném bom đêm

của

NGUYỄN HUYỀN-TĨNH

BÀN VỀ TIỂU-THUYẾT

(Tiếp theo trang 13)

ba chưa có, đó là lỗi ở các nhà học giả, ở các nhà khảo cứu tân học vậy. Ta nên mong cho người ta hãy một quyển Lão-tử, — hãy có ba nhà xuất bản dịch một nền sách — hay Thiên phương dạ đàm, Tây-sương-ký đi chăng hạn, để lấy giấy đó mà in một quyển sách mới nói về tiểu thuyết tiếp theo quyển của ông Phạm Quỳnh, trong khi bao nhiêu ngày trẻ tuổi ở nước ta, sách lấy không có đọc, báo chỉ đăng dần thì nói chuyện đầu đâu, cho mong có người lại cho họ một tí ánh sáng, một tí phương pháp, một tí ý kiến mới hơn về tiểu thuyết.

Ta không thể đường đường được một cuốn sách nào thì ra đó vào đó mà có tiểu thuyết chúng nào. Không những các nhà tiểu thuyết lại phải viết theo *Tchékov, Dostoïevsky*, hay ngang với *Mauriac, Gide*, thấy sự khó khăn của nghề viết truyện, sẽ dụ dùng tâm tình gì; mà những người mới viết hiện đương ngơ ngẩn trước cuộc đời ngo ngác, chẳng hiểu hơn một chút gì tiểu thuyết mà không chẳng nâng viết bậy bạ qua nhà, bừa bừa quá nhẩu, vì do đó, sao ta không dám hy vọng rằng chả bao lâu văn tiểu thuyết của ta cũng sẽ có một địa vị trọng và đàn thế giới?

Cái ngày đó hãy còn xa, đừng trông lắm. Ta hãy nhìm vào hiện tại. Hiện tại, ta nên viết những truyện gì? Viết hết cả. Truyện tình, truyện xã hội, truyện mỹ thuật, truyện hoang đường, truyện mạo hiểm, truyện lịch sử (nước ta chưa có mấy người lấy những văn nhân danh tiếng ta viết thành tiểu thuyết) truyện viết theo thể dự hiện pháp, truyện ma quỷ v. v... Nghề văn hấp dẫn người ta, một phần cũng vì người làm nghề được tự do, viết những điều mình thích, viết bất cứ cái gì mình nghĩ; nhưng ta cũng nên tự chúng ta hạn chế cái tự do của chúng ta, chúng ta nên viết theo phương pháp, và tùy cái sức của chúng ta.

Theo sự xét nhận của ông *André Maurois* hầu hết các nhà văn Pháp — kể cả ông nữa — đều có thử viết, và khí-nguyên thuyết (*Genèse*, cả, nhưng rồi kết cục ông của công bố. *Emile Zola* viết được tám câu mà ông *Maurois* thì được ngồi trăm trang giấy... rồi thôi. Đó là một bài học cho ta vậy. Những vấn đề to quá, bây giờ chưa phải là lúc chúng ta nói tới; mà chúng ta cũng chưa cần phải vượt sông vượt núi đi mạo hiểm sang đảo Salapagos, lên Bắc-băng dương hay trèo lên đỉnh Hi-mã-lạp-sơn để viết truyện làm gì vội. Theo cái trí nghĩ hẹp hòi của tôi, nhà viết truyện bây giờ hãy cứ nên bắt chước một lớp văn sĩ trẻ ở Pháp không cần phải rời đất Pháp mới viết được truyện mới.

« Cứ để lâm mà khám phá, mà học hỏi

Đã có bán:

ĐOẠ ĐÀY THÂN TRẺ

Cuốn tiểu-thuyết giá-trị nhất của VŨ-AN-LÀNG

(Tác giả TƯƠNG ĐI BA-LIÊN đã đăng trên « TRUNG-BẮC CHỦ-NHẬT » được độc-giả rất hoan nghênh)

Văn rất đẹp. In và trình bày rất công phu. Gần 300 trang, giá 4p.00

vì vật liệu cao, sách in có hạn còn rất nhiều.

Gửi-Bưu Kinh-Thành Giá: 4p.30

NHÀ IN Á-CHÂU XUẤT BẢN 17 EMILE NOLLY TEL. 1260 HANOI

MỚI CÓ BÁN :

Hai Giòng Sữa

của NGUYỄN-BỔNG

Bản thường 4p50 — Bản quý 25p00

THÀY LANG

Phóng sự dài của TRỌNG-LANG

Bản thường 4p00 — Bản quý 25p00

SẼ CÓ BÁN :

XUÂN VÀ SINH

Truyện dài đầu tiên của Thanh-Tịnh

ĐƯƠNG IN :

LÀM DÂN

Phóng sự của TRỌNG-LANG

TRONG LŨY TRE XANH

của TOAN-ÁNH

Nhà xuất - bản HÀN - MẶC

Giám-đốc NGUYỄN-NHƯ-TÍCH

N° 26, phố Hàng Quạt — HANOI

Thư-xã Alexandre de Rhodes mới xuất-bản :

Truyện rừng xanh

Phạm-xuân-Độ phỏng-thuật theo cuốn «Le livre de la Jungle» của R. Kipling, gồm có những truyện kỳ-lạ và lý-thú, nhiều tranh-ảnh, dày 170 trang, khổ 17 x 23,

Mỗi cuốn bản thường 4p00 cước 0p50

— bản giấy Đại-la 1p00 — 1p00

Tổng phát-hành MAI-LĨNH

N° 21, rue des Pipes — HANOI

Lục súc tranh công

Bản dịch Pháp-văn của Hoàng-hữu-Xứng và A. de R.

Bình phẩm cuốn này, cố adière đã nói: «So với Kim-Vân-Kiều và Chinh-phụ ngâm thì Lục-súc tranh-công còn tự nhiên phổ-thông và có vẻ «annam» nhiều hơn lắm... dày 150 trang khổ 17 x 23, bìa vẽ mỹ-thuật và nhiều tranh ảnh

Mỗi cuốn bản thường 4p00 cước 0p50

bản giấy Đại-la 12p00 cước 1p00

Tổng phát-hành MAI-LĨNH

N° 21, RUE DES PIPES — HANOI

ĐÃ CÓ BÁN :

Khảo-cứu về

Tiếng Việt-Nam

của Trần-Ngọc Giá 2p.50

BƯỚC ĐƯỜNG MỚI

Truyện dài lý-tưởng của Dương Nghi Giá 3p.00

KIM TỰ THÁP

của Phạm Quang-Bính Giá 2p.00

NỬA ĐÊM

Truyện thôn-quê của Nam-Cao Giá 2p.00

MỘT MỐI TÌNH

của Phạm-Huy-Tuấn Giá 2p.00

GIẤC MƠ PHÒ-MÃ

Sách Hoa Mai của Vi-Hà Giá 0p.20

PHÁCH BƯỚM HỒN HOA

Sách Hoa-Mai của Thế-Hùng Giá 0p.30

BÀY BÔNG LÚA LÉP

Sách Hoa-Mai của Nam-Cao Giá 0p.50

HƯNG-ĐẠO-VƯƠNG

Sách Hoa-Mai của Tiêu-Lang Giá 0p.50

NHÀ XUẤT-BẢN CỘNG LỰC — N° 9 TA HIỆU HANOI

---

26 Juillet 44 sẽ có bán :

VĂN MINH SỬ

TRONG BỘ «NHÂN LOẠI TIẾN HÓA SỬ»

của

NGUYỄN BÁCH KHOA

— Nhìn suốt con đường tiến hóa của văn minh loài người từ đời thái cổ đến hiện tại.

— Dò tìm cơ cấu thành hình của các yếu tố văn minh như: kinh tế, chính trị, tư tưởng, nghệ thuật.

— Khám phá mối quan hệ giữa văn minh Đông-phương và văn minh Tây-phương.

TỦ SÁCH «TÂN-VĂN-HÓA»

Han-Thuyên phát-hành

N° 71, TIEN TSIN — HANOI

NÊN HÚT THUỐC LÁ

BASTOS

NGON, THƠM

Giá..... 0$19

Mới xuất bản :

Trung - quốc sử - lược

của PHAN KHOANG

Một bộ sách rất quí của bất thấy mọi người muốn biết cái căn - nguyên về văn-minh lối cổ của Á - Đông. Sách dày ngót 500 trang in làm 2 loại : Loại thường bán 6p40 cước 0p47. Loại đặc-biệt 15p cước 0p60

Thư và ngân phiếu gửi về :
NHÀ IN MAI LINH, HANOI

RĂNG TRẮNG KHỎI SÂU THƠM MIỆNG
vì dùng :
thuốc đánh răng
GLYCERINA

4 môn thuốc bổ của nam, phụ, lão, ấu do nhà thuốc "ĐỨC - PHONG, 45 phố Phúc - kiến Hanoi phát hành

THUỐC BẠI BỔ ĐỨC-PHONG..... 4p00
THUỐC BỔ THẬN ĐỨC-PHONG ... 4p00
THUỐC ĐIỀU-KINH BỔ HUYẾT ... 3p50
THUỐC BỔ TỲ TIÊU CAM 2p00

BÁN BUÔN, BÁN LẺ ĐỦ THUỐC SỐNG THUỐC BÀO - CHẾ VÀ CÁC THỨ SÂM

CÁC GIA-ĐÌNH NÊN DÙNG THUỐC
ĐAU DẠ DẠY
HO GÀ
ĐIỀU - NGUYÊN
Tổng-cục : 125 Hàng Bông, Hanoi
Đại - lý khắp cõi Đông - pháp

Dâu Nhi - Thiên

Trị bách bệnh. Mỗi ve 0$90
NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG DƯỢC-PHÒNG
76, phố hàng Buồm, Hanoi — Téléphone 849

BÚT MÁY : HAWAIIAN
Có máy điện khắc thêm tên
Giá 18p00 thêm 1p00 cước recommandé.
Ở xa gửi nửa tiền trước. còn gửi crt.
MAI LINH 60 Cầu Đất Haiphong

SẮP CÓ BÁN :
PHÒNG-LÁNG
Thơ của ĐỖ-HUY-NHIỆM
Có 100 bản in riêng vào giấy Impérial d'Annam cho các bạn đặt tiền trước.
Giá 8p.00
Thơ từ, Mandat xin đề :
Đỗ-huy-Nhiệm, Hypthèques, Hanoi

Thuốc mạnh sâm nhung
Chuyên trị bịnh di-tinh, mộng-tinh, hoạ -tinh. Sức suy lực tinh thần mỏi mệt ăn ngủ ít, đau lưng mỏi gối dùng thuốc này
Bán tại hiệu thuốc : THÁI - CÒ
N° 51 HÀNG BẠC HANOI, Khắp các nơi đều có đại-lý

NHỨC ĐẦU, NGẠT MŨI, SỐT NÓNG, ĐAU MÌNH NÊN DÙNG :
Thời nhiệt tán ĐẠI-QUANG
Xin nhận kỹ hiệu (bươm bướm) mới khỏi nhầm
22, phố hàng Ngang Hanoi. -- Tél. 805

Autorisé publication créée autoriserment à la loi du 13 Décembre 1941
Edition hebdomadaire du Trung-Bac Tân-Văn n°
Imprimé chez Trung-Bac Tân-Văn
36, Boulevard Henri d'Orléans — Hanoi
Tirage ..... exemplaires
Certifié exact l'insertion
L'ADMINISTRATEUR-GÉRANT : NG. DOÃN-VƯỢNG

NÊN HÚT THUỐC LÁ

BASTOS

NGON, THƠM

Giá..... 0$19

Dán Nhị - Thiên

Trị bách bệnh. Mỗi ve 0$90

NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG DƯỢC-PHÒNG

76, phố hàng Buồm, Hanoi — Téléphone 849

BÚT MÁY : HAWAIIAN

Có máy điện khắc thêm tên

Giá 18p00 thêm 1p00 cước recommandé.

Ở xa gửi nửa tiền trước. còn gửi crt.

MAI LINH 60 Cầu Đất Haiphong

Mới xuất bản :

Trung - quốc sử - lược

của PHAN KHOANG

Một bộ sách rất quí của bất thấy mọi người muốn biết cái căn - nguyên về văn-minh tối cổ của Á - Đông. Sách dày ngót 500 trang in làm 2 loại : Loại thường bán 6p00 cước 0p47. Loại đặc-biệt 15p cước 0p80

Thư và ngân phiếu gửi về :

NHÀ IN MAI LINH, HANOI

SẮP CÓ BÁN :

PHÓNG-LÃNG

Thơ của Đỗ-HUY-NHIỆM

Có 100 bản in riêng vào giấy Impérial d'Annam cho các bạn đặt tiền trước.

Giá 8p.00

Thơ từ, Mandat xin đề :

Đỗ-huy-Nhiệm, Hypthèques, Hanoi

RĂNG TRẮNG KHỎI SÂU THƠM MIỆNG

vì dùng :

thuốc đánh răng

GLYCERINA

Thuốc mạnh sâm nhung

Chuyên trị bịnh di-tinh, mộng-tinh, hoạ-tinh, sức suy lực tinh thần mỏi mệt ăn ngủ ít, đau lưng mỏi gối dùng thuốc này

Bán tại hiệu thuốc : THÁI - CÔ

N° 51 HÀNG BẠC HANOI, Khắp các nơi đều có đại-lý

4 môn thuốc bổ của nam, phụ, lão, ấu do nhà thuốc "ĐỨC - PHONG, 48 phố Phúc - kiến Hanoi phát hành

THUỐC ĐẠI BỔ ĐỨC-PHONG..... 1p00

THUỐC BỔ THẬN ĐỨC-PHONG ... 4p00

THUỐC ĐIỀU-KINH BỔ HUYẾT ... 3p60

THUỐC BỔ TỲ TIÊU CAM 3p00

BÁN BUÔN, BÁN LẺ ĐỦ THUỐC SỐNG THUỐC BÀO - CHẾ VÀ CÁC THỨ SÂM

NHỨC ĐẦU, NGẠT MŨI, SỐT NÓNG, ĐAU MÌNH NÊN DÙNG :

Thối nhiệt tán ĐẠI - QUANG

Xin nhận kỹ hiệu (bươm bướm) mới khỏi nhầm

22, phố hàng Ngang Hanoi. -- Tél. 805

CÁC GIA-ĐÌNH NÊN DÙNG THUỐC

ĐAU DẠ DẠY

HO GÀ

ĐIỀU - NGUYÊN

Tổng-cục : 125 Hàng Bông, Hanoi

Đại - lý khắp cõi Đông - pháp

Autorisé publication créée antérieurement à la loi du 13 Décembre 1941

Edition hebdomadaire du Trung-Bac Tân-Van n°

Imprimé chez Trung-Bac Tân-Van

36, Boulevard Henri d'Orléans — Hanoi

Tirage ..... exemplaires

Certifié exact l'insertion

L'ADMINISTRATEUR-GÉRANT : Nh. DOAN-VƯƠNG